កូនក្របី មនោសញ្ចេតនា

ដោយ **ជួត ខៀវ ខ្មែរ** អានថា **ជុត ខៃ**

”រីគោក្របី សេះនិងដំរី បំរើធ្វើការ
ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ គ្រប់ប្រាំងវស្សា ជរាពិកា
ក៏ពុំថាអ្វី ។

ខ្លះជាជំនិះ ខ្លះអូសរទេះ ខ្លះភ្ជួររាស់ដី
តាមតែយើងប្រើ ឥតប្រកែកអ្វី ក្មេងក្មាងប្រុសស្រី
ក៏គ្នាខ្លាចដែរ។"

ទិយៈរដូវ ឆ្នាំ១៩៧៧...

ព្រះអាទិត្យបញ្ចេញចំហាយក្តៅយ៉ាងខ្លាំង ។ មនុស្សម្នាផងទាំងឡាយ ក្តៅក្រហាយបែកញើសជោកខ្លួន ។ ទឹកនៅក្នុងត្រពាំងបឹងបួរីងស្ងួត ។ ដីបែកក្រហែងនៅតាមជងស្ទឹងនិងត្រពាំង ។ សត្វទុង និងក្រសា ដែលធ្លាប់តែហោះរកចាប់មច្ឆានៅតាមស្ទឹងបឹងបួ ហើរដោយអស់សង្ឃឹមនៅលើផ្ទៃមេឃ ។

តាមផ្លូវរទេះកាត់ភូមិថ្នល់ (ស្រុកដំបែ ខេត្តកំពង់ចាម) ធូលីក៏ហោះសំពោងសំពាយ នៅពេលដែលមានខ្យល់បក់មក មួយជងមួយកាល ។ អ្នកភ្នំពេញដែលមករស់នៅក្នុងភូមិនេះ អស់រយៈពេលពីរឆ្នាំហើយនោះ មិនក្តៅទេនិងកំដៅព្រះអាទិត្យ តែក្តៅក្រហាយយ៉ាងខ្លាំងនឹងរបបសម្លាប់មនុស្ស របស់ពួកខ្មែរក្រហម ។ ម្នាក់ៗទន្ទឹងរង់ចាំមើលអ្នកមានបុណ្យមករំដោះ សឹងផ្សារភ្នែកអស់ហើយ មិនខុសពីកូនក្មេងរង់ចាំម្តាយមកពីផ្សារឡើយ ។

ប្រពន្ធក៏ទូល ប្តីក៏រែក

*ថ្ងៃមួយនោះ នៅពេលដែលព្រះអាទិត្យជ្រេបន្តិចទៅហើយ ស្រាប់តែគេឮសម្លេងឧត្តម្ភកបក្រមួយហោះពីលើភូមិថ្នល់ ។ ចំពោះអ្នកថ្មី (nouveau peuple) វាពិតជាអភូតហេតុមួយដ៏អស្ចារ្យ ព្រោះគេពុំដែលឃើញឧត្តម្ភកបក្រទាល់តែសោះក្នុងរយៈពេលពីរឆ្នាំ នៅក្នុងដែនដីនៃពួកឃាតករ ។ "សត្វដែកហោះ" ដ៏ចម្លែកនេះក៏បាច់បាចសាចត្រាក់ជាច្រើនរយសន្លឹកមកលើភូមិ ។ ខ្ញុំស្ទុះទៅរើសបានត្រាក់មួយសន្លឹក ខំយកមកពិនិត្យមើល ដោយផ្ចិតផ្ចង់ ។ "**សោម-តិម (១) ជាមនុស្សក្បត់**" នេះជាសេចក្តីនៅលើត្រាក់ ។ ខ្ញុំជឿថាពិតជាមាន*

(១) សោម-ភឹម ជាប្រធានតំបន់ភូមិភាគបូព៌ាខាងកើតទន្លេមេគង្គ (កំពង់ចាម កណ្តាល ព្រៃវែង និងស្វាយរៀង) ។

ព្រឹត្តិការណ៍អ្វីមួយកើតឡើងហើយ ។ ទន្ទឹមនឹងការបោះត្រាក់នេះ គេសង្កេតឃើញថាប្រជាជនចាស់(Ancien peuple) នៅក្នុងភូមិមានសកម្មភាពខុសប្លែកពីធម្មតា ។ គេលេងទៅធ្វើការ ឬក្តោបក្តាប់អ្នកថ្មីទៀត ហើយ ។ ពួកគេនាំគ្នាជញ្ជូនស្រូវដាក់រទេះដើម្បីយកទៅលាក់នៅក្នុងព្រៃ ។ ប្រធានភូមិនិងពួកឈ្លបបាត់មុខរលីងពីភូមិ ។ ប្រជាជនចាស់ធ្វើការតាបសង្កត់ទៅលើប្រជាជនថ្មី ដោយបោះសំដីថា៖ "អ្នកណាបេះលាក់ការ អ្នកនោះរស់" ។

ពីរថ្ងៃក្រោយអភូតហេតុឧត្តម្កកបក្រមក ស្រាប់តែគេឮសូរសម្លេងកាំភ្លើងតូចនៅខាងលិចភូមិ ។ ខ្ញុំខំស្ទុះទៅលបមើលហេតុការណ៍នេះដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត ។ ប្រជាជនថ្មីមានការរំភើបណាស់ នៅពេលឮសូរកាំភ្លើង ព្រោះម្នាក់ៗយល់ថាពិតជាអ្នកមានបុណ្យមកជួយរំដោះពួកគេហើយ ។ ខ្ញុំឈរផ្អែកខ្លួននឹងដើមបេកក្រោយខ្ទម ខំសម្លឹងមើលទៅទិសខាងលិច ។ រទេះតង់មួយបើកយឺតៗ នៅក្នុងវាលស្រែ ។ យោធាប្រហែល២០នាក់ ដើរសង្ខាង និងក្រោយរទេះតង់ ។ គ្រាន់តែឃើញពួកវាភ្លាម ខ្ញុំអស់សង្ឃឹម ដើរស្ទើរតែមិនរួច ព្រោះពួកអាអស់នេះ សុទ្ធតែពួកខ្មែរក្រហមដដែលជាដដែល មិនមែនជាកងរំដោះដែលពួកយើងនឹកស្មាននោះឡើយ ។ កាលពីប៉ុន្មានខែមុន ខ្ញុំឮអ្នកភ្នំពេញខ្សឹបខ្សៀវថា " ទ្រង់ចន្ទរង្សី នៅរស់នៅឡើយទេ ហើយកំពុងតែវាយខ្មែរក្រហម នៅគ្រប់ទិសទី ដើម្បីជួយរំដោះពួកយើងពីហ្វូងបិសាច " ។

យោធាពីរ-បីនាក់ដើរចូលមកក្នុងភូមិ ។ ពួកវារាក់ទាក់នឹងពួកយើងខ្លាំងណាស់ ដោយនិយាយមកកាន់ពួកយើងថា៖ "ពុកៗ...ម៉ែៗ..." ។ ឮតែវាហៅយើងថា៖ "ពុកៗ...ម៉ែៗ..." ខ្ញុំស្ទើរតែដួលផ្ងារទៅក្រោយ ពីព្រោះពួកអា "ពុក-ម៉ែ " នេះនិយាយរងីនៗ ជាពួកនិរតីទិស ដែលជាពួកសាហាវជាងគេក្នុងចំណោមពួកខ្មែរក្រហម ។ ខ្ញុំនិយាយខ្សឹបទៅប្រពន្ធខ្ញុំ "វីវរ ហើយម៉ែវាអើយ ពួកអានេះជាពួកនិរតីទេ" ។ ខ្ញុំនឹកទៅដល់ "ស្តាលីន" (Staline) និង ម៉ៅសេទុង (Mao-Tsé-Tong) ។ មេឃាតករទាំងពីរនាក់នេះបានសម្លាប់ប្រជាជនខ្លួនឯងរាប់លាននាក់ នៅពេលវាធ្វើសំរិតសំរាំងនិងជំរុះ(Purge) អ្នកដែលមិនមែនកុម្មុយនិស្ត ។

មួយថ្ងៃក្រោយមក ពួកវាបានកោះហៅអ្នកថ្មី និងអ្នកចាស់មកប្រជុំ ។ ប្រជាជនចាស់បាត់មុខអស់ប្រហែលកន្លះភូមិ នៅសល់ច្រើនតែស្រីៗនិងចាស់ៗ ។ នៅពេលបើកអង្គប្រជុំ យោធានិរតីម្នាក់ សួររកប្រធានភូមិ ប្រធានកង ។ល។ ប្រជាជនចាស់ម្នាក់ឆ្លើយថា៖ " នៅភូមិថ្នល់នេះ ឥតមានអ្នកក្តោបក្តាប់ជាយូរណាស់មកហើយ " ។ ក្រោយពីសួររកប្រធានភូមិមក អានោះក៏បន្ទរទៅទៀត៖

-ពុក-ម៉ែដឹងឬទេ ពួកអាបូញា សុទ្ធតែពួកក្បត់នឹងអង្គការ នាំគ្នាចូលជាមួយយួន ។ ពួកវាយកបងប្អូនបង្អត់បាយ ឱ្យហូបតែបបរ រាវ ធ្វើឱ្យបងប្អូនយើងស្លាប់អស់ច្រើនណាស់ ។ ឥឡូវនេះ អង្គការលែងឱ្យពុក-ម៉ែ ហូបបបរទៀតហើយ យើងនាំគ្នាហូបបាយម្តង។

ពុតែវាថាឱ្យពួកយើងហូបបាយ ម្នាក់ៗមុខញញឹមព្រាយ ព្រោះអត់បាយយូរណាស់មកហើយ ។

ឥឡូវនេះ យោធានោះបន្តទៅទៀត បងប្អូននាំគ្នាទៅយកស្រូវ ដើម្បីមកកិនដាំបាយហូប ។

សភាពការណ៍នៅពេលនោះ ប្របូកប្របល់ខ្លាំងណាស់ ប្រធានចាស់ឥតសូវ ហ៊ានអើតមុខទេ ចង់នរណាធ្វើអីក៏ធ្វើទៅ ។ ទន្ទឹមនឹងសភាពការណ៍ប្របូកប្របល់នេះស្រាប់តែលេចពុថា អង្គការ អនុញ្ញាតឱ្យប្រជាជនថ្មីដែលមានស្រុកកំណើតអាចវិលទៅនៅស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួនវិញបាន ។ ប្រជាជនចាស់ នៅពេលនោះ គេនាំគ្នាជំរុញឱ្យប្រជាជនថ្មីត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើត ។ នរណាទៅស្រុក គេឱ្យអង្ករ ប្រហុក ផ្អក តាមត្រូវការ ។ ខ្ញុំជំនុំនឹងប្រពន្ធខ្ញុំ៖

-ម៉ែវា យើងត្រូវចេញពីភូមិនេះជាបន្ទាន់។

-តើយើងទៅឯណា ឪវា? (ប្រពន្ធខ្ញុំសួរ)

-ទៅឯណាក៏បានដែរ ឱ្យតែចេញពីភូមិនេះ(ខ្ញុំតប)។

ខ្ញុំតាំងចិត្តថាត្រូវតែចេញពីភូមិថ្នល់ ។ ឱកាសល្អមកដល់ហើយ ពីព្រោះបើខ្ញុំនៅតទៅទៀត ខ្ញុំពិតជាស្លាប់ ។

កាលពួកនិរតីមិនទាន់មកដល់ភូមិថ្នល់ ប្រធានចាស់ម្នាក់ ដែលរាប់អានស្រឡាញ់គ្រួសារខ្ញុំ បានលួចប្រាប់ប្រពន្ធខ្ញុំថា សូមឱ្យប្រយ័ត្នឱ្យមែនទែន ព្រោះពួកភ្នំពេញជាច្រើនដែលអង្គការយកទៅឱ្យរៀនសូត្រ(យកទៅសម្លាប់) បានឆ្លើយប្រាប់អង្គការលើថាខ្ញុំជាអ្នករដ្ឋការ ។ វេនខ្ញុំទៅរៀនសូត្រពិតជាមិនយូរទេ ។

ប្រពន្ធខ្ញុំ ប្អូនថ្លៃខ្ញុំបីនាក់ និងម្តាយក្មេកខ្ញុំ ក៏ចាប់រៀបចំបុកអង្ករ ញាត់ថង់ ខ្ចប់ប្រហុកផ្អក ។ ប្រជាជនថ្មីប្រហែល១០គ្រួសារ ដាច់ចិត្តទៅនៅភូមិកំណើតរបស់ខ្លួន ។ អ្នកដែលសំដៅទៅទិសខាងកើតជាមួយខ្ញុំ មាន៤គ្រួសារ-គ្រួសារតាជិននៅសួង-គ្រួសារតាយ៉ា (ចាម) និងតាម៉ាន(ចាម) នៅស្រុកស្ទឹង ។ ៦គ្រួសារទៀត ធ្វើដំណើរទៅទិសខាងជើងសំដៅទៅជីជុះ ដែលនៅមិនឆ្ងាយពីស្រុកធ្នង ។ ក្រោយមក នៅពេលយួនចូលមក

លុកលុយប្រទេសកម្ពុជា (ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨) ខ្ញុំបានទទួលដំណឹងថា ពួកអ្នកភ្នំពេញ ដែលធ្វើដំណើរទៅទិសខាងជើង ត្រូវពួកនិរតីសម្លាប់ម៉ត់ ។ ចំណែកពួកថ្មី ដែលនៅភូមិថ្នល់និងភូមិនានាទៀត បានត្រូវពួកនិរតីសម្លាប់អស់មិនស្ទើរ ។ នៅពេលវាមកដល់មុនដំបូង វាធ្វើល្អណាស់ជាមួយប្រជាជនទាំងចាស់ទាំងថ្មី ។ បន្តិចក្រោយមក ទើបវាចាប់សម្លាប់ប្រជាជន ដោយវាចោទថាចូលនឹងយួន ។

នៅពេលភ្លឺស្រាងៗ ខ្ញុំក៏នាំគ្រួសារចេញពីភូមិថ្នល់ ជាមួយនឹងគ្រួសារចាមពីរគ្រួ និងខ្មែរមួយគ្រួ ។ ខ្ញុំមានកូនស្រីបីនាក់ ។ ជំនាន់នោះ អាបងអាយុ៨ឆ្នាំ អាទី២ អាយុ៦ឆ្នាំ អាទីបី អាយុ៤ឆ្នាំ ។ "ក្បួនព្យុហយាត្រា" ចាប់ចេញដំណើរហើយ ។ ខ្ញុំរែកកញ្ជើពីរ កញ្ជើមួយមានអង្ករ ប្រហុកផ្អក បានផ្ទាំង កញ្ជើទីពីរ ខោអាវប្រណេសប្រណាស់ពីរបីសំរាប់ ។ ចំណែកកូនស្រីខ្ញុំអាទី៣ ឈ្មោះហ្វ្លរីដា(Florida) អង្គុយលើខោអាវនៅក្នុងល្អី ។ ដោយសារ "គុណបុណ្យ" ពួកអានិរតី ដែលវាឲ្យហូបបាយបានបីបួនថ្ងៃ - ក្រោយមកវាឲ្យបបរទឹកដដែល - ខ្ញុំហាក់ដូចជាមានកម្លាំងគ្រាន់បើ ។ ដំណើរមិនសូវទ្រេតទ្រោតដូចខ្ញុំរែកសំណាបនៅភូមិថ្នល់នោះទេ ។

ប្រពន្ធខ្ញុំទូលអង្ករមួយបង្វិច ដៃស្តាំកាន់កំសៀវយ៉ាងកញ្ចាស់មួយ ដៃឆ្វេងដឹកដៃកានិកា កូនស្រីទីពីររបស់ខ្ញុំ ។ អាទីពីរនេះយំមិនស្ងាង ព្រោះសុខភាពមិនបរិបូណ៌ ។ ក្បាលមើលតែក្បាលត្រីអណ្តែង ជងខ្លួនឃើញតែស្បែកនិងឆ្អឹង ចំណែកគូទវាមើលតែគូទដូង ។ អាយុ៦ឆ្នាំមែន តែទម្ងន់ប្រហែលក្មេងអាយុ១ឆ្នាំ ។ នៅពេលវាយំម្តងៗ ប្រពន្ធខ្ញុំតែងតែលើកពរវា នៅលើចង្កេះ ។ ដោយសារវាកើតរោគរាកផងនោះ វត្ថុរាវហូរតាំងពីចង្កេះប្រពន្ធខ្ញុំ រហូតដល់ចុងជើង ។ កូនខ្ញុំអាទី១ និនិតា ទូលកន្ទេលកញ្ចាស់មួយដើរពីមុខខ្ញុំ ។ ប្អូនថ្លៃស្រីខ្ញុំបីនាក់ និងម្តាយក្មេកខ្ញុំទូលអង្ករមួយបង្វិចម្នាក់ៗ ។

គ្រួសារ ដែលវេទនាក្អែកជាងគេ គឺគ្រួសារខ្ញុំ ព្រោះមានកូនដល់ទៅបី ដែលយំមិនស្ងាង ។ គ្រួសារតាម៉ាន តាយ៉ា តាជិន ឥតមានបញ្ហាទេ ព្រោះគេសុទ្ធតែចាស់ៗ ។

គួរកត់សំគាល់ថា កាលជំនាន់នោះ អ្នកភ្នំពេញជាច្រើន បានចេញគ្រប់ភូមិ ដើម្បីត្រឡប់ទៅនៅស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួនវិញ តែមិនតក្រិកតគ្រេងដូចយើងចេញពីភ្នំពេញទេ ព្រោះអ្នកភ្នំពេញស្លាប់អស់ប្រហែល២៥% ទៅហើយ ។ ចំណែកអ្នកឥតមានភូមិកំណើតក៏ឥតចេញពីភូមិនានាដែរ ។

ថ្ងៃរះផុតចុងឈើហើយ ។ "ក្បួនព្យុហយាត្រា " យើង ដែលមានតាជិនជាអ្នកនាំផ្លូវ ព្រោះគាត់ជាអ្នកស្គាល់ភូមិភាគនេះ បានធ្វើដំណើរទៅមុខយឺតៗបំផុត ដោយសារកូនខ្ញុំ និនិតា(អាបង) ដើរមិនទាន់ ។ តាជិនឲ្យយោបល់ថា ពួកយើងត្រូវដើរកាត់ព្រៃដំបែរ ព្រោះ បើយើងដើរតាមផ្លូវធម្មតា យើងអាចជួបពួកយោធានិរតី ។ ពួកយើងចង់ចៀសវាងពួក អាអស់នេះ ដោយសារពួកវាអាចផ្តល់គ្រោះថ្នាក់ដល់យើង ។ ពួកខ្មែរក្រហមនេះផ្លាស់ប្តូរ លឿនណាស់ ហើយមានយោបល់និងបញ្ហាខុសៗគ្នាទៅតាមភូមិ ។ ជួនកាល ខ្មែរក្រហមនៅ ភូមិថ្នល់ អនុញ្ញាតឲ្យយើងទៅភូមិកំណើត លុះដើរមកជួបអាមួយក្រុមទៀត នៅកន្លែងផ្សេង វាគំរាមកំហែងរកបាញ់យើង ចោទថាយើងគិតតែពីដើរ មិនខំរកស៊ីធ្វើស្រែ ។

បំពោះខ្ញុំ ពីរឆ្នាំនៅភូមិថ្នល់ ពិតជាពីរសតវត្សរ៍ ។ ខ្ញុំភ័យទាំងយប់ ភ័យទាំងថ្ងៃ ព្រោះជីវិតខ្ញុំប្រៀបបានដូចទឹកលើស្លឹកឈូក ។ ថ្ងៃដែលខ្ញុំចេញពីភូមិថ្នល់ មិនខុសពីថ្ងៃ ដែលគេដោះលែងអ្នកទោសឧក្រិដ្ឋចេញពីគុកធំ ឬក៏សត្វសារិកាដែលគេដោះពីទ្រុងឲ្យមាន សេរីភាពនោះឡើយ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំដើរកាត់ព្រៃដំបែរ ខ្ញុំសប្បាយមិនខុសពីមេពពែ លោកសឺហ្គាំង(La chèvre de Monsieur Seguin) របស់អ្នកនិពន្ធ "អាល់ហ្វុងដូដេ" (Lettre de mon moulin , Alphonse Daudet) ដែលបានខំបំរះដាចពីខ្សែចង ហើយរត់លោតលេងយ៉ាង សប្បាយនៅតាមជងព្រៃ ។

ពេលនេះខ្ញុំពិតជាមានសេរីភាព ខ្ញុំឥតគ្មានខ្វល់ ខ្ញុំដកដង្ហើមវែងៗ ដើម្បីស្រូបយក ខ្យល់ ។ អំរែកនៅលើស្មា ហាក់ដូចជាស្រាលស្ទើក ។ ខ្ញុំដូចជាភ្លឹកម្តងៗ ជួនកាលមិនទាំង ឮកូនហៅនិងយំផង ។ ខ្ញុំរីករាយ ខ្ញុំនិយាយច្រើន ។ ពេលខ្លះប្រពន្ធខ្ញុំគាត់ស្រែកឲ្យមួយ ជងមួយកាល ព្រោះខ្ញុំប៉ប៉ាច់ប៉ប៉ោចពេក ។ ដោយខ្ញុំជាអ្នករែក ប្រពន្ធខ្ញុំជាអ្នកទូល ខ្ញុំក៏ នឹកឃើញចំរៀងខ្មែរមួយ ដែលមានចំណងជើងថា " **ម៉ាក់ថឹង** "។ ខ្ញុំច្រៀងតិចៗឲ្យប្រពន្ធខ្ញុំ ស្តាប់ ៖

" នេះនឹងថ្លាថ្លែង ពីម៉ាក់ថឹង នៅស្រុកតាក្រឹង រដ្ឋធានី កំសត់ទុគ៌ត ឥតមានពីរ... ស្រែកហៅម៉ឺយចឺយ ថាស្ងួនភ្ងា កែវ កុំរួញរា ណាឆោមឆ្នៅ... ចៅរ៉ៅនាំគ្នា កាត់សំដៅទៅអឺយ... ប្រពន្ធក៏ទូល ប្តីក៏រែក កុំឱ្យអល់អែក អាក់ចិន្តា ថ្ងៃ កាន់រសៀលព្រះសុរិយា នាំគ្នាយាត្រា ចរទៅអឺយ..." ។

ក្រោយពីច្រៀងរួច ប្រពន្ធខ្ញុំគាត់រអ៊ូ ខ្ញុំក៏ច្រៀងតទៅទៀត ព្រោះយាយប៉ិនេះមាន ចរិតខុសពីខ្ញុំ ឆ្ងាយណាស់ ។

-នែ! ម៉ែវា(ខ្ញុំបន្ត) ស្តេចនាំមហេសីដើរប្រពាតព្រៃ ៖

" អូនអើយ! មើលហ្វូងសត្វ មើលសត្វស្វា មើលៗសត្វខ្លា រូបរាងសង្ហា ប្រឹងស្រែកឮខ្ទរ ប្រកួតនឹងជ្រូក ព្រៃធំគឃរ ខំគាស់រឹករវ រំពងព្រៃ ។
ឱ! ដើមច័ន្ទចែង ខ្ទឹមក្រអូបស្ដែង ល្វេងល្វើយណាសា មនុស្សកម្របាន មកស្ថានអាត្មា ដុះដោយព្រឹក្សា ឆ្ងាយក្រៃមហិមា..." ។

សេក-សោម

ភូមិចុងសម្រាស់

ថ្ងៃជ្រេតងភ្នំ ។ "មហាដំណើរ" របស់យើង (La grande marche) បានមកដល់ភូមិមួយឈ្មោះ "វាលអណ្ដើក" ។ ភូមិនេះសង់នៅកណ្ដាលវាលស្រែ មានផ្ទះប្រហែល២០ខ្នង សង់ខ្ពស់ពីដី ដំបូលប្រក់ស្បូវ ជញ្ជាំងធ្វើអំពីស្លឹកត្នោត ហើយធ្លាក់រខេករខាក ស្ទើរដល់ដី ។ សត្វជ្រូកជំសំគម មួយ កំពុងឈ្មុសភក់នឹងប្រមុះ ក្បែរក្របីមួយនឹម ដែលដេកទំពារអៀងក្នុងភក់ជ្រាំ ។ សត្វក្ងានមួយគូ ដេញហួរមាន់ពីរបីនៅក្បែរនោះដែរ ។ ភូមិនេះ គ្មានដើមឈើមួយដើមឡើយ។ គេសង្កេតឃើញដើមចេកសំគម បីបួនដើមនៅក្រោយផ្ទះ ។ អណ្ដូងទឹកមួយនៅចម្ងាយ១០០ម៉ែត្រពីភូមិ ។ នៅក្បែរអណ្ដូងទឹក គឺរោងបាយ រួមមួយសង់អំពីឫស្សីប្រហែល២០ម៉ែត្រ ។

ភូមិនេះស្ងាត់ជ្រងំ ហាក់ដូចជាភូមិ ដែលគេបោះបង់ចោល ។ នៅពេលដែលខ្ញុំដាក់អំរែកពីស្មា ខ្ញុំឃើញស្ត្រីចាស់ម្នាក់ដើរតម្រង់ទៅរកអណ្ដូងទឹក ខ្ញុំស្ទុះទៅសួរគាត់ ៖

-មីងៗ តើប្រធានភូមិនៅឯណា ?

-ភូមិនេះ គ្មានប្រធាន គ្មានអ្នកក្ដោបក្ដាប់ទេ (ស្ត្រីចំណាស់ឆ្លើយមកខ្ញុំ)

-តើខ្ញុំអាចសុំសំណាក់នៅរោងបាយបានមួយយប់បានឬទេមីង?

-មិត្តឯងសំណាក់នៅប៉ុន្មានយប់ក៏បានដែរ ឥតមានទាស់ខុសអីទេ។

សភាពការណ៍នៅភូមិវាលអណ្ដើក មិនខុសពីភូមិថ្នល់ឡើយ ។ ពួកក្ដោបក្ដាប់រត់គេចខ្លួន ព្រោះខ្លាចពួកនិរតី ។

ពួកយើងនាំគ្នាទៅសំណាក់ក្នុងរោងបាយ ។ ដោយប្រពន្ធខ្ញុំចង់កេងស្បៀង គាត់ក៏ដើរទៅស្នើរអង្ករបានមួយធ្នាំងធំ ។ ខ្ញុំរៀបចំបោសសំអាតតុបាយ សំរាប់ឲ្យកូនដេក នៅ

ពេលយប់ រួចហើយក៏នាំគ្នាទៅមុជទឹកអណ្តូង ។ អណ្តូងនោះតូចទេ តែទឹកថ្លា យង់ៗ ខ្ញុំជង់ទឹកដាក់ពាងនៅក្បែរនោះ ។ កូនខ្ញុំទាំងបី សប្បាយណាស់ ។ វាប្រឡែងគ្នាមុជទឹក មិនព្រមឈប់សោះ ។ ខ្ញុំក្រឡេកមើលជុំវិញអណ្តូង ស្រាប់តែឃើញផ្លែក្រហម ដុះពាសពេញ ។ ខ្ញុំសប្បាយចិត្តជាអតិបរិមា ព្រោះផ្លែនេះ ខ្ញុំខានទទួលទានវាយូរឆ្នាំមកហើយ ។ ខ្ញុំបេះផ្លែបានមួយថ្នក់ក្រមា យកទៅឲ្យប្រពន្ធខ្ញុំដែលកំពុងដាំបាយ ។

-យាយប៉ុ! យាយប៉ុ! លាភធំហើយយើង ព្រោះបានផ្លែធ្វើបន្លែ ។

-យីតិចពុលស្លាប់ (ប្រពន្ធខ្ញុំឆ្លើយ) ។

-យាយប៉ុឯង ពិតជាពុំស្គាល់គ្រឿងឆ្ងាញ់មែន ។ ផ្លែប្រឡក់នឹងប្រហុកពិតជាឆ្ងាញ់ ។

ពេលនោះព្រះអាទិត្យរៀបអស្តង្គត យើងនាំគ្នាបរិភោគបាយ ។ តាំងតែពីខ្ញុំ មករស់នៅ ជាងពីរឆ្នាំ ក្នុងដែនដី នៃពួកឃាតករ ខ្ញុំមិនដែលហូបបាយឆ្ងាញ់ ដូចនៅភូមិ វាលអណ្តើកនេះទេ ។ ទាំងឪ ទាំងម៉ែ ទាំងកូន ហូបបាយស្ទើរដើរមិនរួច ព្រោះឆ្ងាញ់នឹងប្រឡក់ផ្លែ ។ ម្យ៉ាងទៀតជាងពីរឆ្នាំហើយ ទើបនឹងបានហូបបាយពីរបីដង ។

ភាពអន្ធការ បានមកគ្របដណ្តប់វាលស្រែ និងភូមិដ៏តូចនោះ ។ នៅលើមេឃផ្កាយរះព្រោងព្រាត ។ ខ្យល់បក់មួយវិបៗ បាននាំមកនូវធាតុអាកាសដែលនៅក្តៅនៅឡើយ ។ កូនប្រពន្ធខ្ញុំដេកលក់អស់ទៅហើយ តែខ្ញុំនៅអង្គុយត្របោមក្បាលជង្គង់ សញ្ជប់សញ្ជឹងម្នាក់ឯង កំសត់ទៅៗ នឹកដល់មិត្តភក្តិបងប្អូន ដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិត ដោយវេទនាហួសពីការស្មាន ។ ខ្លួនឯងសោត និងគ្រួសារ មិនដឹងជាវេទនាយ៉ាងដូចម្តេច នៅពេលខាងមុខនេះ ។ ខ្ញុំនឹកទៅដល់វាសនាប្រទេសរបស់ខ្ញុំ មិនគួរធ្លាក់មកដល់ថ្នាក់នេះសោះ ។ ខ្ញុំស្រក់ទឹកភ្នែក នឹកក្តៅក្រហាយខ្លាំងនឹងពួកអាជីកនាំពុករលួយ ធ្វើឲ្យស្រុករលាយ ឲ្យប្រជាជនវេទនាស្លាប់សឹងផុតពូជ ធ្វើឲ្យសង្គមខ្មែរបែកបាក់រង្គោះរង្គើ ធ្វើឲ្យប្រជាជននៅតាមស្រុកស្រែជនបទ បង់កំហឹង ស៊ីសាច់ហុតឈាមនឹងអ្នកក្រុង អ្នកទន្លេ ដែលសុទ្ធតែជាខ្មែរដូចគ្នា ស្អប់គ្នាមើលតែសត្រូវសួរពូជ ។ តើខ្មែរត្រូវរលាយសាបសូន្យនៅពេលនេះឬដូចម្តេច?

នៅពេលដែលខ្ញុំកំពុងតែរវើរវាយ ស្រាប់តែខ្ញុំឮរទេះក្របីមួយ បរសន្សឹមៗចូលទៅក្នុងភូមិ ។ បន្ទាប់មក -ដោយសារពន្លឺព្រះចន្ទ- ខ្ញុំឃើញអ្នកភូមិបីបួននាក់ នាំគ្នាកើបស្រូវពីជង្រុកដាក់រទេះយ៉ាងរហ័សបំផុត ។ រទេះក៏បរចេញពីភូមិ លិចបាត់ក្នុងសភាពងងឹតស្ងុង ។ ខ្ញុំយល់ស្ថានការណ៍ភ្លាម អ្នកស្រុកយកស្រូវទៅលាក់ទុកក្នុងព្រៃ ព្រោះមិនទុកចិត្តពួកនិរតី ។

គួរកត់សំគាល់ថា នៅពេលដែលពួកនិរតី ឬ មជ្ឈឹម(២) ចូលមកសំរិតសំរាំង(Purge) គ្នាវានៅភូមិភាគបូព៌ា ចាប់ពីខែមេសា ១៩៧៧ រហូតដល់យួនចូលស្រុកនៅខែធ្នូ ១៩៧៨ យោធាបូព៌ាខ្លះ នាំគ្នារត់ចូលព្រៃ ខ្លះទៀត (ហ៊ុន-សែន ហេង-សំរិន ជា-ស៊ីម) រត់ទៅស្រុកយួន ។ ចំណែកយោធាបូព៌ាមួយភាគទៀតបាញ់បោកគ្នាវា ត្រូវពួកនិរតីយកទៅសម្លាប់ទាំងឡានៗ ។ អាហ្នឹងហើយដែលហៅថាឈាមស្រែកស្បែកហៅ ។ តែអនិច្ចា! ខ្មែរសម្លាប់ខ្មែរ!!

ព្រលឹមស្រាងៗ ពួកយើងនាំគ្នាចេញពីភូមិវាលអណ្ដើក ។ យើងដើរកាត់វាលស្រែ ព្រៃរបោះ ។ ជាសំណាងធំណាស់ ដែលយើងមិនបានជួបពួកនិរតី ។ មួយអាទិត្យក្រោយមក ពួកយើងបានមកដល់ថ្នល់ជាតិលេខ៦ ។

(២) យោធាផ្ទាល់របស់អាប៉ុល-ពត អៀង-សារី

មកដល់ផ្លូវជាតិ បរិយាកាសខុសប្លែកពីនៅស្រុកជំបែរខ្លាំងណាស់ ។ មនុស្សរាក់ទាក់ ហោប៉ៅ មិនស្អប់ខ្ពើមប្រជាជនថ្មី ដូចនៅភូមិថ្នល់ កកោះ ស្វាយកាំបិត...នោះទេ ។

យើងនាំគ្នាចូលទៅសំរាកនៅភូមិមួយឈ្មោះ កណ្ដុរជ្រុម ដែលនៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីផ្សារសួង ។ ភូមិភាគម្តុំនេះ ខ្ញុំធ្លាប់ស្គាល់ច្បាស់ណាស់ ពីព្រោះពេលក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ខ្ញុំធ្លាប់រៀននៅសាលាបឋមសិក្សា សួង ។ ខ្ញុំធ្លាប់ដើរលេងតាមផ្លូវជាតិលេខ៦ រហូតដល់ភូមិកណ្ដុរជ្រុម ភូមិស្ទឹង ធ្លាប់ជិះឡានឈ្នួលរហូតដល់ក្រែក មេមត់ ស្នួល ។ល។

មកដល់ភូមិកណ្ដុរជ្រុម គ្រួសារតាជិន សប្បាយជាងគេ ព្រោះគាត់បានជួបបងប្អូនញាតិមិត្តរបស់គាត់ជាច្រើន ។ តាជិន មិនបានធ្វើដំណើរទៅមុខទៀតទេ ព្រោះអង្គការភូមិបានអនុញ្ញាតឲ្យគាត់នៅ នៅទីនោះ ។ ចំណែកខ្ញុំ ខ្ញុំខំប្រឹងសុំប្រធានភូមិនៅ នៅទីនោះដែរ តែអង្គការមិនព្រម ព្រោះគ្រួសារខ្ញុំជាគ្រួសារធំ (៩នាក់) អង្គការគ្មានរបបចែកឲ្យគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំខកចិត្តជាខ្លាំង ព្រោះគាត់មិនចង់ធ្វើដំណើរទៅមុខទៀតសោះ ដោយពិបាកនឹងកូនតូចៗពេក ។ ចំណែកគ្រួសារតាយ៉ានិងតាម៉ាន គាត់ក៏លាខ្ញុំទៅភូមិស្ទឹង ដែលនៅមិនឆ្ងាយពីភូមិកណ្ដុរជ្រុមដែរ ។ ដូចនេះក្នុង៤គ្រួសារ ដែលចេញពីភូមិថ្នល់ មកជាមួយគ្នា បីគ្រួសារបានទៅនៅភូមិកំណើតរៀងៗខ្លួន ហើយនៅតែគ្រួសារខ្ញុំ មិនដឹងជាទៅផ្ញើខ្លួនឯណានឹងគេទេ ។ ម្ដាយក្មេកខ្ញុំគាត់ ឲ្យយោបល់ថា ត្រូវតែទៅនៅកោះសូទិន ដែលជាស្រុកកំណើតឪពុកក្មេកខ្ញុំ ។ ស្រុកកំណើតរបស់ខ្ញុំគឺកោះសំរោង តែខ្ញុំមិនហ៊ានលេចមុខទៅនៅស្រុកកំណើតខ្ញុំទេ ព្រោះខ្ញុំជាអ្នករដ្ឋការចាស់ ។ ខ្ញុំសំរាកនៅកណ្ដុរជ្រុម

មួយយប់ ។ ព្រលឹមឡើង យើងរៀបចំបេញដំណើរ ។ អ្នកភូមិបានឲ្យអង្ករ ប្រហុក ផ្អក ហើយបានផ្ដែផ្ដាំយើងថា កុំឲ្យដើរតាមផ្លូវជាតិឲ្យសោះ ព្រោះមានពួកនិរតី ។ នៅពេលដែលខ្ញុំចេញពីភូមិ បានប្រហែល១គីឡូម៉ែត្រ ស្រាប់តែវាក់អីនឹងពួកវាបីបួននាក់ ។ អាម្នាក់ស្ទុះយកបុងកាំភ្លើង មកផ្ទង់ដើមទ្រូងខ្ញុំ ។

-មិត្តឯងនាំគ្នាទៅណាហ្នឹង? (វាស្រែក) គេកំពុងតែសស្រាក់សស្រាំធ្វើស្រែ យើងគិតតែពីដើរលេង ។

ប្រពន្ធខ្ញុំភ័យពេក ស្ទុះទៅបត់ជើងសំពះវា ហើយនិយាយថា ៖

-មិត្តអើយ អង្គការខាងជំបែរ អនុញ្ញាតឲ្យបងប្អូនណាមានភូមិកំណើតត្រឡប់ទៅស្រុកវិញ ។ ភូមិកំណើតរបស់ខ្ញុំនៅស្ទួងនេះឯង (ប្រពន្ធខ្ញុំកុហក) ។ ប្រហែលពីរបីគីឡូម៉ែត្រទៀតដល់ហើយ ។

ក្រោយពីអង្វរវារួច មក ពួកវាក៏ឲ្យពួកយើងបន្តដំណើរទៅមុខទៀត ។

ជំនាន់នោះ ការត្រឡប់ទៅរកស្រុកកំណើតនៃអ្នកថ្មី នៅភូមិភាគបូព៌ា នៅមានហូរហែ រហូតដល់ចុងខែឧសភា ១៩៧៧ ។

នៅពេលសំរាកបាយថ្ងៃ ខ្ញុំពិគ្រោះជាមួយប្រពន្ធខ្ញុំ៖

-ម៉ែវា! ខ្ញុំដូចជាមិនចង់ទៅនៅកោះសូទិនទេ ព្រោះខ្ញុំមិនជឿថាបងប្អូនខ្លួនមិនដឹងថាខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើនាម៉ឺននោះទេ ។ បើសិនជាយើងអាចសុំគេនៅភូមិណាបាន យើងនៅភូមិនោះទៅ ។ បំណែកខ្ញុំ ខ្ញុំអាចលាក់ខ្លួនបានតទៅទៀត ។

ប្រពន្ធខ្ញុំឥតមានយោបល់ជំទាស់នឹងយោបល់របស់ខ្ញុំទេ ។ នៅតាមផ្លូវឲ្យតែឃើញភូមិ ខ្ញុំដើរសុំគេនៅរហូត តែគេមិនព្រមទទួលគ្រួសារខ្ញុំសោះ ។ ខ្ញុំចេះតែធ្វើដំណើរទៅមុខ នឹកអាណិតកូនសឹងខ្លោចចិត្ត ព្រោះដើរកាត់វាល កាត់ស្រែ កាត់ព្រៃជាយូរថ្ងៃណាស់មកហើយ ។ ជើងអាទី១ និងអាទី២ ឡើងពងពេញបាតជើង ។

ថ្ងៃមួយនោះ (ពាក់កណ្ដាលខែឧសភា១៩៧៧) នៅពេលដែលយើងដើរមក ដល់ភូមិមួយ ស្រាប់តែមានខ្យល់ព្យុះយ៉ាងខ្លាំង ។ មេឃខ្មៅដូចមរ ។ ភ្លៀងធ្លាក់មួយគ្រាប់ៗ សឹងប៉ុនគ្រាប់ព្រិល ។ ពួកយើងក៏រត់ទៅជ្រកក្រោមផ្ទះមួយនៅចុងភូមិ ។ ម្ចាស់ផ្ទះជាស្ត្រីម្នាក់មានរូបសង្ហា សាច់សប្រៀបដូចចៅចិន អាយុប្រហែល៤៩ឆ្នាំ ។ ម្ដាយក្មេកខ្ញុំសុំអនុញ្ញាតពីម្ចាស់ផ្ទះ ដើម្បីយកចៅទៅសំរាកខាងលើផ្ទះ ព្រោះកូនខ្ញុំទន់ដៃទន់ជើងខ្លាំងណាស់ទៅ

ហើយ ៗ នៅពេលដែលម្ចាស់ផ្ទះ និងម្ដាយក្មេកខ្ញុំជជែកគ្នា ស្រាប់តែខ្ញុំឮសម្លេងស្រីនោះស្រែកយ៉ាងខ្លាំង៖

-គិមទេឬ? គិមមែនឬ?

ពេលនោះអ្នកទាំងពីរ ក៏ឱបគ្នាយំ ង៉ោង ៗ ម្ចាស់ផ្ទះគឺជាក្មួយស្រីរបស់ឪពុកក្មេកខ្ញុំ ៗ កាលស្រុកមិនទាន់ធ្លាក់ នៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃខ្មែរក្រហម គាត់នៅផ្សារសួង ប្ដីរបស់គាត់ ធ្វើគ្រូបង្រៀន រត់ចូលធ្វើបដិវត្តន៍ជាមួយអាពត ទុកឲ្យប្រពន្ធនៅម្នាក់ឯង ជាមួយកូនស្រីម្នាក់ ៗ ក្រោយពីសំណេះសំណាលគ្នាមក ម្ដាយក្មេកខ្ញុំក៏និយាយទៅកាន់ម្ចាស់ផ្ទះ ៖

- កាហ៊ាង(ឈ្មោះម្ចាស់ផ្ទះ) អញគិតនាំកូនចៅទៅនៅកោះសូទិន តែមើលទៅប្រហែលដើរមិនដល់ទេ ព្រោះចៅអញអស់ជើងហើយ ៗ ចំណែកអាទី២ ក្ដៅខ្លួនថែមទៅទៀត ៗ

-គិមឯងនៅភូមិហ្នឹងជាមួយខ្ញុំហើយ ចាំភ្លៀងស្រាក ខ្ញុំទៅនិយាយនឹងមេភូមិ ៗ អ្នកភូមិស្ទើរទាំងអស់ជាអ្នកសួងទេ តែអង្គការជន្លៀសមកនៅភូមិនេះ ៗ

ក្រោយភ្លៀង អ៊ីហ៊ាង(ជាភាសាកូនចៅចិននិងអ្នកផ្សារដែលនិយមហៅបងថ្លៃស្រីថាអ៊ី) ក៏ដើរសំដៅទៅផ្ទះមេភូមិ ៗ គាត់ត្រឡប់មកវិញទាំងញញឹមញញែម ៗ

-បានហើយគិម ៗ ពូមិន(មេភូមិ) ព្រមហើយ ៗ ហេងណាស់គិម ព្រោះព្រឹកមិញមានគ្រួសារមួយគ្រួ ទៅនៅសួង ៗ ពូមិនថាឲ្យគិម ទៅផ្ទះហ្នុងទៅ ៗ

ខ្ញុំអរម្នាក់ឯងសឹងហើបជើងពីដី អរម្យ៉ាង ព្រោះបាននៅភូមិនេះ ម្យ៉ាងដោយមានផ្ទះនៅតែម្ដង ព្រោះបើឲ្យខ្ញុំសង់ផ្ទះ ពិតមិនខុសពីសត្វទន្សាយ នៅក្នុងរឿង អកភេ មាន់ខ្លានិងទន្សាយ នាំគ្នាសង់ផ្ទះនោះឡើយ ៗ ក្នុងគ្រួសារខ្ញុំមានសមាជិក៩នាក់ ប្រុសមានមួយនាក់គត់ គឺខ្ញុំនេះតែម្ដង ដែលប្រពន្ធខ្ញុំតែងចំអកឲ្យខ្ញុំថាជាប្រុសកុយពុក ៗ ដោយម្នាក់ៗនាំគ្នាអរពេក ភ្លេចសួរឈ្មោះភូមិ ៗ

ភូមិនេះ ឈ្មោះភូមិបុងសម្រាស់ ដែលជាភូមិមួយ ធ្វើឲ្យខ្ញុំចងចាំ និងនឹកគុណអ្នកភូមិអស់មួយជីវិត ៗ បើសិនជាមិនបាននៅភូមិនេះទេ ជីវិតគ្រួសារខ្ញុំ ទាំងអស់ត្រូវស្លាប់ នៅពេលក្រោយនោះតែបន្តិចតែប៉ុណ្ណោះ ៗ តើជាវាសនា ឬពៃជន្យ ? ព្រោះមួយថ្ងៃក្រោយមក ពួកថ្មីដែលធ្វើដំណើររកេតរកូត ត្រូវពួកនិរតីបាប់បញ្ចូលឲ្យទៅនៅតាមភូមិ លែងឲ្យធ្វើដំណើរទៅមុខទៀត ៗ ពីរបីខែក្រោយមក ពួកវាជន្លៀស អ្នកភូមិនៅក្បែរនោះទាំងថ្មីទាំងចាស់ (លើកលែងតែភូមិបុងសម្រាស់)យកទៅសម្លាប់ចោលស្ទើរផុតពូជ ៗ

គ្រួសារខ្ញុំនៅសំរាកក្នុងផ្ទះអ៊ីហ៊ានមួយយប់ ស្អែកឡើងទើបយើងនាំគ្នាទៅនៅផ្ទះដែលគេទុកឲ្យ ។ បើនិយាយថាផ្ទះ ដូចជាមិនសូវត្រូវ បើនិយាយថាខ្ទមដូចជាត្រឹមត្រូវជាង ព្រោះវារខេករខាក ហួសពីការស្មាន ។ ខ្ទមនោះបែរមុខទៅទិសខាងកើត ហើយសង់ទាបនៅនឹងដី មិនខុសពីតៀមចិនលក់បាច់ហួយប៉ុន្មានទេ ។ ដំបូលប្រក់ស្បូវ តែធ្លុះជាច្រើនកន្លែង ។ ជញ្ជាំងធ្វើពីឫស្សីផង ក្តារផង ដែកសាំងកាសីផង ដែកធុងសាំងផង គឺលាយបញ្ចូលគ្នា មើលតែគំនូរបម្រុះ (Toile prosaïque) របស់វិចិត្រករ "ពីកាសូ" (Picasso) ។ ផ្ទះតៀមនេះបែកជាពីរផ្នែក បន្ទប់ដេកមួយយ៉ាងធំ ធ្វើអំពីឫស្សីដែលមានរនាបបាក់ជាច្រើនកន្លែង ។ គ្រែនេះ មិនខុសពីធ្មេញរង្គើទេ បើតែហ៊ានដាក់គូទ ខ្ទាំងបន្តិច ច្បាស់ជាគ្រែទៅដោយគ្រែ មនុស្សទៅដោយមនុស្សហើយ ។

ថ្ងៃមួយនោះ ខ្ញុំរៀបចំការប្អូនថ្លៃ(ស្រីពៅ) ។ នៅពេលផ្សំដំណេក ប្រពន្ធខ្ញុំយកគូស្វាមថ្មីទៅដាក់លើគ្រែបន្ទ្រានបាយ ។ ព្រលឹមឡើង ខ្ញុំសួរទៅប្រពន្ធខ្ញុំ៖

-ម៉ែវាឯង មានឮសូរអីទេយប់មិញ?

-ឮសូរអី (ប្រពន្ធខ្ញុំឆ្លើយ) បើគ្រាន់តែគ្នាផាកឮក្រេត គ្នាក្រោកឮក្រេត ខ្ញុំហួសចិត្តក៏នាំគូស្វាមីភរិយាថ្មីទៅនៅខាងប្រុសទៅ ព្រោះឪពុកម្តាយខាងប្រុសមានផ្ទះមាំល្អ ។

រួចពីបន្ទ្រានបាយ យើងត្រឡប់មកបន្ទប់ដេកម្តង ។ បន្ទប់ដេក មានគ្រែឫស្សីមួយយ៉ាងធំនៅទល់មុខផ្ទះឫស្សី ។ ផ្ទះនេះ ទទឹងប្រហែល២ម៉ែត្រ បណ្តោយប្រហែល៤ម៉ែត្រ កំពស់១ម៉ែត្រ។ ខ្ញុំ ប្រពន្ធ និងកូនបីនាក់ មានសំណាងធំដោយបានដេកលើផ្ទះ ។ នៅពេលភ្លៀងម្តងៗ ខ្ញុំប្រមូលអស់ហើយ តាំងពីកន្ត្រា កាធុន ចាំង ។ល។ មកដាក់ត្រងទឹកភ្លៀង នៅលើផ្ទះ ។ បំណែកម្តាយក្មេកខ្ញុំ គាត់សំរាកនៅគ្រែមុខផ្ទះ ជាមួយប្អូនថ្លៃខ្ញុំម្នាក់ ។ ផ្ទះនេះមានទ្វារតែមួយគត់ គឺទ្វារចូល បំណែកទ្វារចេញឥតមានទេ ។ យើងចូលទៅក្នុងផ្ទះដោយដើរតាមចន្លោះគ្រែនិងផ្ទះ ។ នៅក្រោយផ្ទះ គឺក្រោលក្របី ដែលអាចដាក់ក្របីបានពីរទៅបីនឹម ។

ភូមិបុងសម្រាស់ សង់នៅលើដីទួលមួយយ៉ាងធំ ។ រហូតមកដល់ឆ្នាំខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ស្រុកស្ងួន ភូមិនេះមានតែផ្ទះបីគត់ គឺខ្មែរពីរខ្នង និងតៀមចិនលក់បាច់ហួយមួយខ្នង ។ ភូមិនេះមិនឆាយដាំដំណាំដុះឡើយ ព្រោះដីគ្មានជីរជាតិទាល់តែសោះ ។ ដើមឈើមានតែ៩ដើមគត់ គឺដើមស្វាយ ដែលគេដាំយូរមកហើយ ហើយមិនសូវជាលូតលាស់ប៉ុន្មានទេ គឺនៅក្រិន មិនខុសពីមនុស្សតឿខុសខ្នាត ។ នៅពេលខ្ញុំមកដល់ភូមិ ខ្ញុំរាប់ឃើញផ្ទះ៤៣ខ្នង ។

អាផ្ទះរខេករខាកដូចផ្ទះខ្ញុំមានបីខ្នង។ ក្រៅពីនោះក៏មិនមែនជាល្អប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់ជាផ្ទះ សង់ខ្ពស់ពីដី ។ នៅកណ្តាលភូមិមានអណ្តូងទឹកមួយយ៉ាងធំ។ ព្រៃឫស្សីមួយលាតសន្ធឹងនៅខាងលិចភូមិ ។ ក្រៅពីនោះគឺវាលស្រែ និងភូមិឯទៀតៗជាច្រើនដែលនៅដាច់ៗពីគ្នាប្រហែល១គីឡូម៉ែត្រ ។ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងភូមិក្បែរនោះ ភូមិបុងសម្រាស់ ជាភូមិមួយដែលមានសភាពយ៉ាងគោកយ៉ាកជាងគេ តែមនុស្សនៅក្នុងភូមិ មានដើមកំណើតជាអ្នកក្រុងសឹងតែទាំងអស់ លើកលែងតែគ្រួសារពីរចេញ គឺគ្រួសារប្រធានភូមិ និងអនុប្រធានដែលជាអ្នកស្រែសុទ្ធសាធ ។

នៅគ្រប់ភូមិ គេហូបបាយរួមអស់ហើយ ចំម្លែកតែភូមិបុងសម្រាស់ មិនទាន់មានបង្រ្កានបាយរួមនៅឡើយ ។ មួយថ្ងៃក្រោយពីខ្ញុំទៅដល់ភូមិនេះ ប្រធានភូមិហៅគ្រួសារខ្ញុំឲ្យទៅយកស្រូវអង្ករ ។ តាម៉ន ប្រធានភូមិ ចែកស្បៀង អាហារឲ្យគ្រួសារខ្ញុំ ដូចចែកអ្នកចាស់ ។ តានេះចិត្តល្អ មិនអាក្រក់ដូចអ្នកស្រុកដំបែរទេ ។ ចំណែកអ្នកភូមិវិញរាក់ទាក់នឹងគ្រួសារខ្ញុំណាស់ ។

អាញ៉ិ និង អាលោ

"អាលោឆ្កែខ្ញុំ   មិនតូចមិនធំ   ទ្រង់ទ្រើសជាងឆ្មា
ស្លឹកត្រចៀកកញ្ជ្រើប   មុខស្រួចដូចស្វា   កន្ទុយដូចស្ការ
រោមដូចសំឡី ។
ឆ្កែខ្ញុំដឹងណាស់   ស្គាល់មនុស្សក្នុងផ្ទះ   ទាំងគោក្របី
មិនព្រុសមិនដេញ   មិនដែលធ្វើអ្វី   មនុស្សសត្វដទៃ
គ្រហឹមខាំផង ។

សំឱក

ភ្លៀងធ្លាក់ជោកជាំដីហើយ ។ ពួកយើងនាំគ្នាចុះភ្ជួររាស់យ៉ាងសកម្មបំផុត ។ កូនខ្ញុំអាបង់ត្រូវអង្គការភូមិចាត់តាំងឲ្យមើលកូនក្របីមួយ ។ កូនក្របីនេះ ខ្ញុំឲ្យឈ្មោះវាអាញ៉ិ ។ ព្រលឹមឡើង និនិតា(កូនស្រីខ្ញុំអាបង) ដឹកអាញ៉ិទៅវាលស្រែពាក់ក្រឡោ(កូនល្អីសម្រាប់បាចទឹកឲ្យក្របី) នៅលើក្បាល ។ ពេលខ្លះខ្ញុំអង្គុយគិតម្នាក់ឯង "បើសិនជាអញធ្វើស្រែពីដើមមក ប្រហែលមិនពិបាកដល់ថ្នាក់នេះទេមើលទៅ ។ មិនសមទៅរៀន២០-៣០ឆ្នាំនាំឲ្យ

ខាតពេលសោះ ។ ល្អីក៏មិនចេះធ្វើ កញ្ច្រែងក៏មិនចេះត្បាញ ខ្សែក៏មិនចេះវេញ ។ អីក៏វេទនាម៉្លេះអញអើយ!" ។

ស្រែនៅភូមិបុងសម្រាស់ មិនសម្បូរណ៍ក្តាម ខ្យងដូចជាស្រែនៅស្រុកដំបែរទេ ។ មួយថ្ងៃៗ ខ្ញុំទៅបោចស្លឹកថ្នឹងយកមកបុកនឹងអំបិលធ្វើម្ហូប ។ នៅពេលបានក្តាមខ្យងយកមកឲ្យកូនម្តងៗ ខ្ញុំអរស្ទើរហោះ ។ មុននឹងយកក្តាមខ្យងទៅស្ល កានិកា (កូនស្រីខ្ញុំអាទី២) យកខ្យងមកដាក់មួយផ្នែក ហើយវានិយាយម្នាក់ឯង "អានេះសាច់ជ្រូក អានេះសាច់គោ" ។ ឮកូនរៀបរាប់ដូច្នោះ ខ្ញុំអាណិតកូនស្ទើរខ្លោចចិត្ត ព្រោះអាទី២នេះ សុខភាពមិនបរិបូណ៌សោះ ឈឺស្គមនៅតែស្បែកនឹងឆ្អឹង ។

ថ្ងៃមួយនោះប្រពន្ធខ្ញុំនិយាយមកកាន់ខ្ញុំ ៖

-ពុកវាឯង មើលរៀនធ្វើទ្រូនឹងគេមើលមើល៍ ។ បើអត់ម្ហូបយ៉ាងនេះ កូនច្បាស់ជាស្លាប់ អស់ហើយមើលទៅ ។

ស្អែកឡើងនៅពេលសំរាក ខ្ញុំទៅរៀនធ្វើទ្រូជាមួយតាៗ ។ គួរកត់សំគាល់ថា នៅភូមិបុងសម្រាស់ អ្នកក្តោបក្តាប់មិនតឹងរឹងដូចនៅភូមិថ្នល់ទេ ។ មួយអាទិត្យក្រោយមក ខ្ញុំធ្វើទ្រូរួចជាស្ថាពរ តែទ្រូនោះមិនជាបេបិទេ ។ បើគេខំពិនិត្យវាយូរទៅ គួរឲ្យចង់សើច ។ អាក្បាលលើវៀចប៉េកប៉ច អាកណ្តាលប៉ោងដូចពោះកូនក្មេងកើតព្រូន ។

-តាបុ! (ប្រពន្ធខ្ញុំនិយាយ) អាណិតខ្ញុំ យកទ្រូនេះទៅគ្រវាត់ចោលទៅ កុំឲ្យគេឃើញទាន់ នាំតែខ្មាសអ្នកស្រុកទេ ។ វាមានតែកំពិសខ្វាក់ទេ ទើបចូលទ្រូឪវាឯង ។

ខ្ញុំមិនតបនឹងប្រពន្ធខ្ញុំទេ ខ្ញុំយកទ្រូទៅដាក់តាមភ្លឺស្រែ ។ ព្រលឹមឡើង ខ្ញុំទៅលើកទ្រូ ។ ស្រាប់តែប៉ៃ! នៅក្នុងទ្រូមានតាំងពីកំពិស កូនត្រី ជិតកន្លះទ្រូ ។ ខ្ញុំអរកខិបកខុប ប្រញាប់រត់មកផ្ទះដើម្បីបង្អួតប្រពន្ធខ្ញុំ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំឃើញមានកំពិសនៅជិតពេញទ្រូ គាត់ក៏ស្រែកមកកាន់ខ្ញុំ ៖

-តាបុឯងទៅលួចលើកទ្រូគេឬ បានជាបានកំពិសយ៉ាងហ្នឹង?

ខ្ញុំហួសចិត្ត ឥតតបនឹងប្រពន្ធខ្ញុំឡើយ ។ ល្ងាចខ្ញុំយកទ្រូទៅដាក់នៅកន្លែងដដែល ។ ស្អែកព្រឹកទៅមើលវាម្តងទៀត ស្រាប់តែបាត់ទ្រូពីកន្លែង ព្រោះទឹកហូរខ្លាំង នាំទ្រូខ្ញុំយកទៅជាមួយបាត់ទៅហោង ។

មួយអាទិត្យក្រោយពីបាត់ទ្រូ ខ្ញុំឃើញតាម៉នប្រធានភូមិ កាន់កូនឆ្កែមួយសំដៅមកផ្ទះខ្ញុំ ។ គាត់និយាយមកកាន់ខ្ញុំ ៖

-តាខ្សៀធំ(ជាឈ្មោះដែលគាត់ដាក់ឲ្យខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំជក់ខ្សៀមួយយ៉ាងធំ ដែលធ្វើអំពីឫសឫស្សី) ខ្ញុំយកកូនឆ្កែនេះមកឲ្យអានិនិតា ព្រោះវាសុំខ្ញុំញយជងពេក ។

-យី! (ខ្ញុំតប) អានិនិតាបានបាយឯណាឲ្យវាស៊ី ?

កូនស្រីខ្ញុំពុំតែតាម៉នឲ្យឆ្កែ វាស្ទុះមកទទួលពីគាត់យ៉ាងប្រញាប់ ។

-តាខ្សៀធំ (តាម៉នបន្ត) ឥឡូវនេះអង្គការ ចាត់តាឯងឲ្យទៅយាមបំការអំពៅ នៅផ្លូវជាតិ ។

ពុំតែអង្គការចាត់ឲ្យទៅយាមអំពៅ ខ្ញុំព្រឺខ្នងខ្លាក ព្រោះខ្លាចក្រែងឲ្យទៅរៀនសូត្រ។

-ឲ្យខ្ញុំទៅយាមបំការអំពៅឬពូ? (ខ្ញុំសួរទៅគាត់) ។

-ពិតមែនហើយ ។ អង្គការ ត្រូវការកម្លាំងមួយនាក់ក្នុងភូមិនិមួយៗ ។ តាម៉នបន្តទៅទៀត ៖

-តាខ្សៀធំឯងអាចមកផ្ទះមួយអាទិត្យម្តង ។

តាម៉ន ប្រធានភូមិបុងសម្រាស់ ចិត្តទិលាយល្អណាស់ មិនដូចអាចោរ ប្រធានភូមិថ្នល់ នៅស្រុកដំបែរទេ ។

មួយថ្ងៃក្រោយមក នៅពេលព្រលឹម ខ្ញុំទៅបើករបបសំរាប់ មួយអាទិត្យ ។ អង្ករ ១០កំប៉ុង ទឹកដោះគោ អំបិលមួយកំប៉ុង និងប្រហុកមួយកញ្ចប់ ។ នៅពេលរៀបចេញដំណើរពីភូមិ ប្រពន្ធខ្ញុំទឹកភ្នែករលីងរលោង ព្រោះគាត់មិនទុកចិត្ត ខ្លាចគេឲ្យទៅរៀនសូត្រ (គឺទៅស្លាប់) ។

បំការអំពៅ បើតាមតាម៉នប្រាប់ខ្ញុំ នៅចម្ងាយប្រហែល ២០គីឡូម៉ែត្រពីភូមិបុងសម្រាស់ ។ គាត់ប្រាប់ខ្ញុំទៀតថា ត្រូវឲ្យខ្ញុំទៅជួបជាមួយ អ្នកឯទៀតនៅភូមិអំពិល ដែលនៅជាប់នឹងផ្លូវជាតិលេខ៦ ។

នៅពេលធ្វើដំណើរ ខ្ញុំចេះតែគិតម្នាក់ឯង អង្គការចាត់អញឲ្យទៅយាមបំការអំពៅមែនឬ? ឬមួយអង្គការឲ្យទៅរៀនសូត្រ? ជាងបីឆ្នាំរស់នៅជាមួយពួកខ្មែរក្រហម ខ្ញុំអស់ជំនឿទៅលើពួកវារលីង ព្រោះវាកុហកភរភូត ។ បន្ទាប់មកខ្ញុំក៏បាន មកដល់ភូមិអំពិលមែន ។ ភូមិនេះនៅចម្ងាយប្រហែល១គីឡូម៉ែត្រពីថ្នល់ជាតិ ។ អ្នកភូមិរាក់ទាក់ មិនខុសពីភូមិបុងសម្រាស់ ។ ភូមិនេះសម្បូណ៌ទៅដោយផ្ទះក្បឿង មិនសូវមានផ្ទះស្បូវទេ មានន័យថាមុន"រដ្ឋកាល" ខ្មែរក្រហម អ្នកភូមិពិតជាធូរធា ។ ខ្ញុំសួររកផ្ទះប្រធានភូមិ ។ នៅ

ពេលទៅដល់ផ្ទះប្រធានភូមិ ខ្ញុំឃើញតាៗប្រាំពីរនាក់ អង្គុយនៅទីនោះ ។ ខ្ញុំក៏ប្រាប់គាត់ថា អង្គការបុងសម្រាស់ចាត់ឲ្យខ្ញុំមកយាមចំការអំពៅ ។ តាម្នាក់និយាយមកកាន់ខ្ញុំ៖

-ពួកយើងចាំមិត្តឯងយូរណាស់មកហើយ ។

មុននឹងធ្វើដំណើរទៅចំការអំពៅ ប្រធានភូមិប្រាប់ខ្ញុំថា៖

-ពេលល្ងាច ត្រឡប់ពីចំការអំពៅវិញ មិត្តឯងត្រូវទៅសំណាក់ នៅផ្ទះមិត្តហ៊ាង ដែលមានអណ្តូងទឹកនៅមុខផ្ទះ ។

និយាយរួចគាត់ក៏បង្ហុលផ្ទះនោះប្រាប់ខ្ញុំ គឺជាផ្ទះក្បឿងមួយធំបង្គួរ ។ បន្តិចក្រោយមក ពួកយើងក៏ធ្វើដំណើរ ទៅកាន់ចំការអំពៅ ។ ដើរដល់ពាក់កណ្តាលផ្លូវ តាមួយសួរមកខ្ញុំ៖

-មិត្តឯងឈ្មោះអី?

-ខ្ញុំឈ្មោះដៃ (ខ្ញុំដូរឈ្មោះពីខៃទៅដៃ)

-មិនដឹង(តាមួយឆ្លើយកាត់)ជាមិត្តល្បល់យអីទេ!

ខ្ញុំភ្ញាក់នឹងប្រតិកម្មតាម្នាក់ហ្នឹងដែលហ៊ាននិយាយដូច្នេះនៅក្នុងដែនដីពួកខ្មែរក្រហម ។

មួយស្របក់ក្រោយមក ពួកយើងក៏ដើរទៅដល់ចំការអំពៅមែន ។ ឃើញចំការអំពៅខ្ញុំអរភើត នឹកក្នុងចិត្ត តាម៉ានពិតជាឲ្យអញមកយាមអំពៅមែន មិនមែនបញ្ជូនអញទៅរៀនសូត្រទេ ។ ចំការអំពៅនោះ មានទំហំប្រហែល ២៥ហិកតា ។ ក្រៅពីអំពៅ គេឃើញមានដើមស្វាយធំៗ បួនដប់ដើម ព្រមទាំងចំការពេក និងដំឡូងឈើ ។ មុខងាររបស់ពួកយើង គឺយាមអំពៅ ខ្លាចក្រែងមនុស្សចូលមកលួចកាច់ ឬសត្វគោក្របី ចូលមកស៊ីអំពៅ ។ តាម្នាក់ឈ្មោះតាហេង បានត្រូវតាៗឯទៀតចាត់ឲ្យធ្វើប្រធាន ។ នៅពេលបើកអង្គប្រជុំ មុនដំបូងតាហេងនិយាយទៅកាន់អង្គប្រជុំដូចតទៅ៖

-តាៗឯងឃើញទេ! អង្គការឆ្លាតវៃណាស់ ចាត់តាំងតែអាពួកអស់ធ្មេញទេ ឲ្យមកយាមអំពៅ ។

ទាំងខ្ញុំ ទាំងតាៗនាំគ្នាសើចតិល ។

តាម្នាក់ទៀតនិយាយ៖

-ក្នុងចំណោមពួកយើង មានតែដៃទេដែលសំណាងជាងគេ ព្រោះធ្មេញនៅមានមិនទាន់បាក់នៅឡើយ ។

នៅពេលរៀបបិទអង្គប្រជុំ តាហេងបាត់ឲ្យខ្ញុំធ្វើបុងភៅ នៅពេលព្រឹក ព្រោះល្ងាច តាៗត្រឡប់ទៅកាន់ភូមិគាត់វិញ ដែលនៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីថ្នល់ជាតិ ។

ពេលល្ងាច ខ្ញុំត្រឡប់មកភូមិអំពិល សំដៅទៅផ្ទះដែលប្រធានភូមិឲ្យខ្ញុំសំណាក់នៅពេលយប់ ។ ម្ចាស់ផ្ទះគឺជាប្ដីប្រពន្ធដែលមានវ័យចំណាស់បន្តិចទៅហើយ ។ នៅពេលឡើងដល់លើផ្ទះ ខ្ញុំក៏ជំរាបសួរគាត់តាមលំដាប់លំដោយ ។ ប្រពន្ធឆ្លើយមកខ្ញុំ៖

ខ្ញុំដឹងហើយអ្នក ព្រោះប្រធានភូមិបានប្រាប់ខ្ញុំពីព្រឹកមិញ ។ ឥឡូវនេះអ្នកទៅមុជទឹកសិនទៅ ទំនងដូចជាឃ្លានបាយហើយ ព្រោះថ្ងៃជិតលិចហើយ ។

ខ្ញុំទៅមុជទឹកអណ្ដូងនៅមុខផ្ទះ នឹកគិតម្នាក់ឯង " អញពិតជាសំណាងហើយ នៅពេលនេះ ព្រោះអ្នកស្រុកចិត្តល្អរាក់ទាក់ ។ នៅបំការអំពៅ តាៗគាត់ឲ្យខ្ញុំកាប់អំពៅហូបតាមចិត្ត ។ ម្ចាស់ផ្ទះសំណាក់ របៀបជាមនុស្សទទួលភ្ញៀវ ទៅទៀត ។ លុះមុជទឹករួចហើយ ខ្ញុំក៏ឡើងទៅលើផ្ទះ ស្ទើបង្ក្រានបាយម្ចាស់ផ្ទះដាំបាយ ស្រាប់តែប្រពន្ធគាត់និយាយមកកាន់ខ្ញុំ៖

-បាយសម្លមានអស់ហើយ អ្នកទៅហូបទៅ កុំទើសទាល់អី ។

វាពិតជាហួសពីការស្មានរបស់ខ្ញុំ ព្រោះជាងពីរឆ្នាំនៅភូមិថ្នល់ ស្រុកដំបែរ ខ្ញុំប្រទះតែពួកឃាតករ ពួកចិត្តអាក្រក់សាមាន្យ មិននឹកស្មានថាបានមកជួបខ្មែរល្អដូចនៅភូមិបុងសម្រាស់និងភូមិអំពិលនេះសោះ ។ រៀងរាល់ព្រឹកខ្ញុំតែងតែទៅដល់បំការអំពៅមុនតាៗជានិច្ច ។ តាៗមានរបបរបស់គាត់ រៀងៗខ្លួន គឺអង្ករមួយកំប៉ុងម្នាក់ តាខ្លះមានកំពិស តាខ្លះមានកូនត្រី ប្រហុក ផ្អក ។ នៅពេលទៅដល់បំការ គាត់ប្រគល់របស់ទាំងអស់មកខ្ញុំដែលជាបុងភៅ ។ នៅពេលហូបបាយថ្ងៃ តាៗគាត់សរសើរខ្ញុំមិនស្ងាង ថាខ្ញុំពូកែស្លមែន ខ្ញុំពិតជា "បុងភៅចំណាន" ក្រៅពីសរសើរខ្ញុំមក គាត់ក៏នាំគ្នាទិតៀនអង្គការមិនស្ងាង ។ ខ្ញុំនិកក្នុងចិត្ត តាៗស្អប់ពួកអាបិសាចខ្មែរក្រហមអីតើ ! ។

ចាប់តាំងពីពួកនិរតី ចូលមកកាន់កាប់ ភូមិភាគបូព៌ាមក (មេសា១៩៧៧ ដល់បុងឆ្នាំ១៩៧៨) ស្គរកាំភ្លើងតូចធំ តែងតែឮជារៀងរាល់ថ្ងៃ ជួនកាលឮជិត ជួនកាលឮឆ្ងាយ ។ នៅពេលដែលកាំភ្លើងឮជិត តាៗគាត់តែងតែភ្ញាត់មាត់ថា៖" ជិតដល់វេនវាត្រូវរលាយហើយ!"

រាល់ល្ងាច នៅពេលត្រឡប់ទៅភូមិអំពិល ខ្ញុំកាប់អំពៅជាកង់ខ្លីៗ កាប់ត្រយូងចេក ឬបេះបន្លែផ្សេងៗទៀតញាត់ថង់ ទៅផ្ញើប្រពន្ធពូហ៊ាង ម្ចាស់ផ្ទះសំណាក់ ។ ប្ដីប្រពន្ធនេះពេញចិត្តនឹងខ្ញុំស្ដូក ។ ល្ងាចមួយនោះពូហ៊ាងសួរមកខ្ញុំ៖

-មុនចូលមកដល់ក្នុងភូមិ ដែឯងមានឃើញខ្មោចយោធាម្នាក់ នៅក្បែរគុម្ពព្រៃទេ?

ខ្ញុំឆ្លើយទៅកាន់គាត់វិញ៖

-ឃើញពូ តែដូចជានៅសល់តែឆ្អឹង និងខោអាវខ្មៅទេ ។

-គឺជាខ្មោចយោធា បូព៉ា(ពូ ហ៊ាងបន្តទៅទៀត) ដែលពួកនិរតិបាញ់ស្លាប់ហើយ ពួកវាហាមប្រាម អ្នកស្រុកមិនឲ្យកប់ខ្មោចនោះទេ ព្រោះវាជាខ្មោច ក្បត់អង្គការ ត្រូវទុកជាឧទាហរណ៍សំរាប់ខ្មែរទូទៅ...។

លុះពូហ៊ាង និយាយចប់ ខ្ញុំនឹកឃើញរឿងមួយរបស់អ្នកនិពន្ធជនជាតិក្រិច(Grec) ឈ្មោះសូហ្វូក(Sophocles) ។ សូហ្វូក កើតនៅសតវត្សរ៍ទី៥ មុនយេស៊ូគ្រិស្ត ហើយបានសរសេររឿងសោកនាដកម្មមួយ(Tragédie) ឈ្មោះអង់ទីហ្គោន(Antigone) ។

ស្តេចក្រេអុង (Créon) ដែលជាព្រះរាជាកាន់អំណាចផ្តាច់ការ បានហាមប្រាមមិនឲ្យគេយកខ្មោចប្អូនអង់ទីហ្គោន ទៅកប់ដោយចោទថាប្អូនអង់ទីហ្គោន ជាមនុស្សក្បត់ ។ អង់ទីហ្គោនដែលត្រូវជាក្មួយរបស់ក្រេអុង បានតវ៉ាថា ៖ " វាពិតជាច្បាប់ធម្មជាតិ ព្រោះមនុស្សស្លាប់ទៅហើយ ទោះជាមនុស្សនោះបានប្រព្រឹត្តខុសយ៉ាងណាក៏ដោយក៏ត្រូវមានផ្នូរដែរ..."។

មួយអាទិត្យក្រោយមក ខ្ញុំក៏បានប្បាប់មកលេងផ្ទះ ។ ឃើញខ្ញុំពីចម្ងាយ ប្រពន្ធខ្ញុំ កូនខ្ញុំទាំងបី ព្រមទាំងកូនឆ្កែ នាំគ្នារត់ទៅទទួលខ្ញុំ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំទឹកភ្នែករលីងរលោង ព្រោះមិននឹកស្មានថាខ្ញុំត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ។ ខ្ញុំបានបេកអំពៅ យកមកផ្ញើកូន ប្រពន្ធ ។

-ពុក! ពុក! (កូនខ្ញុំអាបង) កូនឆ្កែយើងបេះណាស់ ។ តើពុកឲ្យឈ្មោះវាថាដូចម្តេច?

ខ្ញុំអង្គុយគិតមួយសន្ទុះ ក៏នឹកឃើញទៅដល់អ្នកកវីខ្មែរយើងម្នាក់ ឈ្មោះសំឌិក ដែលលោកឧស្សាហ៍សរសេរកំណាព្យ កាព្យឃ្លោងខ្លីៗ នៅក្នុងសៀវភៅ "វិជ្ជាខេមរភាសា" ដែលខ្ញុំធ្លាប់រៀននៅពីកុមារ ។ កំណាព្យទាំងនោះ មានជាអាទិ៍ដូចតទៅ ៖

ទំនួញក្មេងកំព្រា

" ខ្លួនអើយឥតម៉ែ ឥតមានគេថែ ដូចម៉ែផងខ្លួន..."

ឱ្យទានដោយស្មោះ

" យាយអើយយាយ ម្ល៉េះសមយាយឃ្លាន សូម្បីតែមាន មួយសេនទៅរ៉ា..."
ខ្ញុំក៏គ្មានដែរ មានតែសេដា អញ្ចើញពិសា ផ្អែមហើយឈ្ងុយឆ្ងាញ់ ..."។

ពុកឲ្យឈ្មោះឆ្កែយើងថាអាលោ(ខ្ញុំឆ្លើយទៅកូន) ។

អស់រយៈពេលបីខែមកហើយ ដែលខ្ញុំទៅយាមបំការអំពៅ ។ ក្នុងរយៈពេលបីខែនេះ ខ្ញុំដេកនៅលើដើមស្វាយ អើតមើលនៅគ្រប់ទិសទី ក្រែងមានគោក្របីចូលមកស៊ីអំពៅ ។ ទន្ទឹមនឹងការឃ្លាំមើលគោក្របី ខ្ញុំដេកស្តាប់កាំភ្លើងតូចធំ ដែលបន្លឺឡើងជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ខ្ញុំលើកដៃបន់ស្រន់ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ សុំឲ្យអ្នកមានបុណ្យចេញមកជួយរំដោះប្រជាជនខ្មែរ ដែលកំពុងតែទទួលរងគ្រោះយ៉ាងសាហាវបំផុតពីសំណាក់ខ្មែរក្រហម ។ ក្នុងរយៈពេលជិតមួយឆ្នាំ ដែលពួកនិរតីចូលមកកាន់កាប់ភូមិបូព៌ា ពួកវាបានសម្លាប់ខ្មែរទាំងចាស់ទាំងថ្មី ច្រើនឥតគណនា ។ ពួកអានិរតីសាហាវជាងពួកបូព៌ាឆ្ងាយណាស់ ។

ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំត្រឡប់បំការអំពៅទៅកាន់ភូមិបុងសម្រាស់ ។ មកដល់ថ្នល់ជាតិ ស្រាប់តែឃើញរទេះគោ រទេះក្របីពាសពេញថ្នល់ជាតិ ព្រមទាំងប្រជាជនរាប់ពាន់អ្នក ខ្លះរែក ខ្លះទូល ។ ទិដ្ឋភាពនេះ មិនខុសពីថ្ងៃ១៧មេសា ១៩៧៥ គឺនៅពេលដែលពួកខ្មែរក្រហមដេញប្រជាជនពីភ្នំពេញ ។ បើសិនជាមានការខុសគ្នាគឺអ្នកជម្លៀសពេលនេះច្រើនតែប្រជាជនចាស់ដែលរស់នៅបុងកាត់មាត់ញូកក្បែរព្រៃភ្នំ និងប្រជាជនដែលនៅជិតព្រំដែនយួន ។ នៅតាមបណ្តោយថ្នល់ជាតិ ខ្ញុំឃើញពួកជំបែរ និងពួកភូមិថ្នល់ ដើររកេតរកូត ។ ពួកវាហាក់ដូចជាខ្លាចពួកថ្មី ព្រោះឲ្យតែឃើញពួកភ្នំពេញ ដែលវាធ្លាប់ស្គាល់ វាគេចពួកយើងរហូត ។ ពួកនិរតីជម្លៀសពួកបូព៌ាទៅទិសខាងលិច មានខ្លះធ្លាក់ទៅដល់កំពុងធំ ហើយមួយភាគធំត្រូវពួកវាសម្លាប់ចោល យ៉ាងព្រៃផ្សៃបំផុត ។

នៅតាមផ្លូវទៅភូមិបុងសម្រាស់ ខ្ញុំស្ពាយចង់អំពៅ អារម្មណ៍រវើរវាយនឹកទៅដល់វាសនាស្រុកដ៏មហាអភ័ព្វ ។ ខ្ញុំដើរទៅមុខ តែហាក់ដូចជាមនុស្សឥតវិញ្ញាណ ។ ខ្ញុំមិនយល់ទាល់តែសោះ អំពីគោលបំណងពួកអាបិសាច ខ្មែរក្រហម ។ ខ្យល់ត្រជាក់បក់មួយរំបេៗត្រជាក់ពេញខ្លួន ធ្វើឲ្យអារម្មណ៍អណ្តែតអណ្តូងរបស់ខ្ញុំប្រមូលផ្តុំឡើងវិញ ។

នៅសង្ខាងផ្លូវទៅភូមិបុងសម្រាស់ គេឃើញមានភូមិតូចៗ ។ ក្រោយភូមិគឺវាលស្រែដ៏ធំធេងដែលមានពណ៌លឿង ព្រោះស្រូវចាប់ទុំហើយ ។ នៅពេលខ្យល់បក់មកម្តងៗ ស្រូវទោរទៅតាមខ្យល់ ហាក់ដូចជាផ្ទៃមហាសាគរ ដែលមានរលកតិចៗ ។ នៅតាមជីទួល ដែលមានដើមឈើសាខា គេឃើញមានរទេះគោ រទេះក្របី និងប្រជាជនជម្លៀសជាច្រើន ខ្លះដេកក្រោមរទេះ ខ្លះក្នុងអង្រឹង ។ ក្មេងៗស្រាតនទលគក រត់ចុះរត់ឡើង ។ នៅគ្រប់ទិសទីគេសង្កេតឃើញហ្វូងមនុស្ស ហ្វូងសត្វ ខ្លះឈប់នៅតាមផ្លូវ ខ្លះសម្រាកនៅតាមភូមិ ។ ម្នាក់ៗមុខស្លូត ។

នៅពេលមកដល់ភូមិបុងសម្រាស់ ប្រពន្ធខ្ញុំហាក់ដូចជាអរខុសប្លែកពីពីលើកមុន ។

-ឱវ៉ាអើយ! (ប្រពន្ធខ្ញុំ) ខ្ញុំចាំមើលឯងសឹងស្លាប់ទៅហើយ ។ ស្ថានការណ៍ប្រែប្រួលខ្លាំងណាស់ មិនដឹងជាយ៉ាងណាទេ ។ ឮថាពីរបីថ្ងៃទៀត អង្គការយកឡាន មកដឹក ជញ្ជូនអ្នកជម្លៀសទៅទិសខាងលិចហើយ ។ ភូមិយើងក៏គេចមិនរួចដែរ ។

ស្ថានការណ៍នៅពេលនោះ ប្រែប្រួលឆាប់រហ័សណាស់ ។ ថ្ងៃមួយនោះ ឈុន-លី ដែលមានផ្ទះនៅក្បែរខ្ទមខ្ញុំ បានពិគ្រោះនឹងខ្ញុំ ៖

-តាខ្សៀធំ (ឈុន-លីនិយាយ) ឥឡូវនេះស្រុកយើងក្រឡាប់ចាក់ហើយ ។ យើងមិនអាចគាំទ្រអង្គការក្បត់ប្រជាជននេះតទៅទៀតបានទេ ។

ឮឈុន-លីនិយាយដូច្នេះ ខ្ញុំភ្ញាក់សឹងដាច់ផ្ងារទៅក្រោយ ព្រោះនៅក្នុងដែនដីនៃពួកឃាតករខ្មែរក្រហម គ្មានអ្នកណាហ៊ាននិយាយភាសារបៀបនេះបានទេ ។ ខ្ញុំញឹមៗឥតឆ្លើយតប ព្រោះខ្ញុំខ្លាចជាអន្ទាក់សំរាប់បោកខ្ញុំយកទៅសម្លាប់ចោល ។

-តាខ្សៀធំ(ឈុន-លីបន្ត) ខ្ញុំឥតបោកតាឯងទេ ឥឡូវអ្នកភូមិទាំងអស់គេគាំទ្រពួកព្រៃហើយ (គឺពួក ហ៊ុន-សែន ជាស៊ុម កាលជំនាន់នោះ) ។ តាឯងដឹងទេ? អង្គការនិរតីកំពុងតែចាប់ដឹកប្រជាជននៅបូព៌ាយកទៅសម្លាប់ហើយ ។ យើងត្រូវតែក្រោកឈរទាំងអស់គ្នា ។

យប់មួយនោះ ខែភ្លឺល្អណាស់ ពួកយើងប្រហែល១០នាក់ ទៅជួបជុំគ្នានៅក្រោមដើមស្វាយ ។ បន្តិចក្រោយមក ខ្ញុំឃើញយោធា បូព៌ាពីរនាក់ដើរមកកាន់ពួកយើង ។ ពួកគេបានអះអាងថា កងទ័ពរំដោះជិតមកដល់ហើយ សូមឲ្យពួកយើងក្រោកឈរទាំងអស់គ្នាឡើង ។ មកដល់ពេលនេះ ទើបខ្ញុំជឿថា ឈុន-លី មិនកុហកខ្ញុំទេ ។ គួរកត់សំគាល់ថា ប្រជាជននៅភូមិភាគបូព៌ា ស្អប់ពួកនិរតី មិនខុសពីអ្នកភ្នំពេញ ស្អប់ពួកខ្មែរក្រហមនោះឡើយ ។

ដើមខែធ្នូ១៩៧៨...

ឡាន"កាមីញ៉ុង" ជាច្រើនគ្រឿង បានមកដឹកជញ្ជូនប្រជាជនភូមិភាគបូព៌ាទៅទិសខាងលិច កាត់តាមទន្លេបិទ ។ ពួកនិរតីបានអះអាងប្រាប់ប្រជាជនថា "អង្គការលើកទិសជម្លៀសប្រជាជនភូមិភាគបូព៌ាមួយរយៈ ដើម្បីការពារបងប្អូន ព្រោះសង្គ្រាមនឹងកើតមានឡើងនៅពេលខាងមុខនេះ ។ ពួកចោរព្រៃ (គឺពួក ហ៊ុន-សែន ជាស៊ុម ដែលរត់ចូលព្រៃនិងទៅស្រុកយួនក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧) មុខជានឹងត្រូវកងបដិវត្តន៍ កិនកំទេចនៅពេលខាងមុខដ៏ខ្លី ។ កាលណាពួកវាត្រូវអស់ពីភូមិភាគបូព៌ា បងប្អូនអាចមកកាន់លំនៅស្ថានរៀងៗខ្លួនវិញ ..." ។

ប្រជាជននាំគ្នាឡើងឡាន ទាំងទឹកភ្នែក ដោយទុកពាសវាលពាសកាលនូវគោក្របីនិងរទេះ ។ ទិដ្ឋភាពដ៏ស្រងេះស្រងោចនេះ មិនខុសពីអ្នកភ្នំពេញនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលទុកឡានចោលពាសពេញផ្លូវ នៅពេលដែលខ្លួនបរទៅមុខមិនរួច ។

ពួកនិរតីដឹកជញ្ជូនប្រជាជនរៀងរាល់ថ្ងៃ ... គោក្របីដែលគ្មានម្ចាស់ ដើរស៊ីស្រូវនៅតាមស្រែ ។ ក្របីខ្លះស៊ីស្រូវឆ្អែតពេកទៅ ដើរទៅមុខលែងរួចត្រូវដេកដួលស្លាប់ ខ្លះនៅលើភ្លឺស្រែ ខ្លះទៀតនៅក្នុងស្រែ ។ ក្រពះក្របីពុំអាចរំលាយស្រូវទុំបានឡើយ ។ អ្វីៗដែលខ្ញុំមិនធ្លាប់បានឃើញនៅក្នុងជីវិតខ្ញុំនេះ ឃើញអស់ហើយនៅពេលនេះ ។ វាលស្រែនៅពេលស្រូវទុំ ដែលមានពណ៌លឿងឆ្អៅនោះ ឥឡូវបានក្លាយទៅជាពណ៌ប្រផេះខ្មៅ នៅសឹងគ្រប់កន្លែងដោយសារខ្មោចក្របី ។ សត្វត្មាតជាច្រើនក្បាល នាំគ្នាហើរព្រោងព្រាត ខ្លះសំកាំងនៅលើនភាល័យ ខ្លះបោះពួយសំយុងចុះមកចឹកចំណី ។ ទិដ្ឋភាពទាំងនេះ ពិតជាខ្លោចផ្សាមែន ។ ពួកអាបិសាចខ្មែរក្រហម វាកំពុងតែកំទេចស្រុកវា ឲ្យក្លាយទៅជាផេះទៅជាវាលរហោស្ថាន ។

ពេលនោះអ្នកដែលពុំទាន់ដល់វេនឡើងឡាន នាំគ្នាវះសាច់គោក្របី មកធ្វើងៀតហាលពេញភូមិ ។ ខ្ញុំអស់មានកង្វល់នឹងរកចំណីអាហារមកឲ្យគ្រួសារទៀតហើយ ។ ឆ្លៀតឱកាសដែលគោក្របីដើរពេញស្រែ ខ្ញុំក៏ទៅរើសក្របីបានពីរនឹម សុទ្ធតែក្របីឡើងក មានមាឌធំៗ ។ ដល់រើសក្របីបាន ពីរនឹមហើយ ខ្ញុំក៏យកមួយនឹមទៅទាញរទេះមួយយ៉ាងល្អ ដែលអ្នកជន្លៀសទុកចោលនៅលើជីទួលក្បែរភូមិបុងសម្រាស់ ។ ចំពោះខ្ញុំ រើសបានក្របីពីរនឹមនិងរទេះមួយ មិនខុសពីគេត្រូវឆ្នោតរង្វាន់ផុតលេខ (Super cagnotte) នោះឡើយ ។ ចំណែកប្អូនខ្ញុំបីនាក់ទៀត វានាំគ្នាទៅចាប់ក្របីបានម្នាក់មួយនឹម ។ ដូចនេះនៅក្នុងគ្រួសារខ្ញុំ យើងមានក្របីដល់ទៅដប់ក្បាលឯណោះ ឃើញថាយើងបានក្លាយទៅជាមហាសេដ្ឋីហើយនៅពេលនេះ ។

ថ្ងៃងពីអាលោនិងអាញ៉ិ ឆ្កែនិងកូនក្របីនេះ កាន់តែធំហើយ វាចេះស្រឡាញ់គ្នាណាស់ ។ នៅពេលកូនស្រីខ្ញុំទៅឃ្វាលអាញ៉ិ អាលោដើរតាមក្រោយឬទន្ទឹមអាញ៉ិជានិច្ច ។ ដោយសារខ្ញុំក្លាយខ្លួនទៅជាអ្នកមាន ខ្ញុំក៏ហៅកូនស្រីខ្ញុំអាបងមកប្រាប់៖

-នីនីតា កូនឯងលែងអាញ៉ិចោលទៅ ព្រោះគ្មានអ្នកណាឃ្វាលក្របីពុកទេ ។ ក្របីយើងច្រើនណាស់ ទុកតែអាធំៗបានហើយ ។

-ទេពុក ខ្ញុំមិនលែងអាញ៉ិទេ ។

-បើឯងមិនលែងវា មានតែកូនឯងយកអាញ៉ិមកទឹមរទេះ!។

ដោយខ្ញុំរវល់ទៅប្រចួតរៀងរាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំក៏ប្រគល់ក្របីពីរនឹម ឲ្យកូនស្រីខ្ញុំឃ្វាល ។ ដោយត្រូវឃ្វាលក្របីដល់ទៅពីរនឹម កូនស្រីខ្ញុំក៏សុខចិត្តលែងអាញ៉ិ តែលែងទាំងទឹកភ្នែក ។ ខ្ញុំក៏ដឹកអាញ៉ិទៅលែងនៅហ្វូងក្របី ដែលពពាក់ពពូនគ្នាជាច្រើននៅក្រោយភូមិ ។ ពេលព្រះអាទិត្យអស្តង្គត កូនស្រីខ្ញុំ ក៏នាំក្របីពីរនឹមមកចូលក្នុងក្រោល ។ ក្រោយពីរដាក់គន្លឹះក្រោលរួចហើយ ស្រាប់តែលេចអាញ៉ិមកដែរ ។ កូនក្របីនេះយកខ្លួនវាទៅត្រដុសទ្វារក្រោល យំឮសូរញ៉ិៗ ។ អាលោឆ្កែខ្ញុំ ឮសូរសម្លេងអាញ៉ិ ក៏ស្ទុះលោតទៅទទួលវាដែរ ។

-កុំឲ្យអាញ៉ិចូលក្នុងក្រោល! (ខ្ញុំស្រែកទៅកូនខ្ញុំ) ។ ដេញវាឲ្យទៅតាមហ្វូងក្របីទៅ! ព្រោះក្នុងក្រោលគ្មានកន្លែងឲ្យវាដេកទេ ។

កូនខ្ញុំទឹកភ្នែករលីងរលោង ។

-ពុកឥតចិត្តអាក្រក់ទេ (ខ្ញុំនិយាយ) តែពុកខ្លាចអាធំៗវាវៃអាញ៉ិ ។

អាញ៉ិឥតទៅណាទេ វាដេកនៅក្រៅក្រោលរហូតទាល់ភ្លឺ ។ ព្រឹកឡើងនៅពេលកូនខ្ញុំយកអាពីរនឹមទៅឃ្វាល អាញ៉ិដើរតាមក្រោយរហូត ។ ល្ងាចមួយនោះ ខ្ញុំក៏ឲ្យអាញ៉ិចូលក្នុងក្រោល ហើយសង្កេតមើលប្រតិកម្មអាធំៗ តែវាហាក់ដូចជាស្គាល់អាញ៉ិ ។ ចាប់ពីពេលនោះមក អាញ៉ិបានដេកក្នុងក្រោលរហូត ។

ការដឹកជញ្ជូនប្រជាជនភូមិភាគបូព៌ា បេះតែប្រព្រឹត្តទៅជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ បើតាមព័ត៌មានច្បាស់ការណ៍ ជិតដល់វេនអ្នកបុងសម្រាស់ និងអ្នកភូមិឯទៀតៗដែលនៅក្បែរភូមិខ្ញុំនេះហើយ ។

ថ្ងៃ២៧ធ្នូ១៩៧៨...

ខ្ញុំនិងអ្នកភូមិពីរនាក់ កំពុងតែរែកទឹកស្រោចថ្នាលត្រកួន ដែលដាំនៅជិតស្រះដ៏តូចមួយ ។

-តាខ្សៀធំអើយ (អ្នកភូមិម្នាក់និយាយមកកាន់ខ្ញុំ) មិនបាច់ប្រឹងពេកទេ! ស្អែកនេះអង្គការអនុញ្ញាតឲ្យយើងធ្វើនំបញ្ចុកហូបហើយ ។

ជំនាន់នោះ តែកាលណាអង្គការនិតិអនុញ្ញាតឲ្យភូមិណាធ្វើនំបញ្ចុកហូបហើយ ពួកវានឹងជន្លៀសអ្នកភូមិនៅពេលហូបនំបញ្ចុករួច ហាក់ដូចជាជប់លៀងអ្នកទោសឧក្រិដ្ឋមុននឹងយកទៅសម្លាប់ ។

-បើអញ្ចឹងពីរបីថ្ងៃទៀត ដល់វេនពួកយើងហើយ (ខ្ញុំតប) ។

ខ្ញុំអន្ទះសញ្ចប់សញ្ចឹង នឹកខឹងឈុន-លី ដែលអះអាងថាកងទ័ពរំដោះ ជិតមកជួយពួកយើងហើយ។ បើសិនជាពីរបីថ្ងៃទៀត អ្នកភូមិពុំងសម្រាស់ ត្រូវពួកអានិរតីជន្លៀសមែន វាគ្មានបានប្រយោជន៍អ្វីទាំងអស់ ដែលខ្ញុំខំចាប់ក្របីពីរនឹមយកមកថែរក្សា គួរតែលែងវាឲ្យទៅស៊ីស្រូវ ទុំស្លាប់ដូចក្របីឯទៀតៗទៅវាប្រសើរជាង។

នៅពេលដែលខ្ញុំកំពុងតែរវើរវាយនោះ ស្រាប់តែខ្ញុំភ្ញាក់នឹងសម្លេង ផ្ទុះយ៉ាងខ្លាំងមួយ ។ ខ្ញុំក្រឡេកមើលទៅទិសខាងជើង ស្រាប់តែឃើញយន្តហោះ F111 ពីរ កំពុងតែទម្លាក់គ្រាប់បែកទៅលើបំការកោស៊ូជប់ ។ ខ្ញុំអរភើត នឹកក្នុងចិត្តថាកងទ័ពរំដោះ ពិតជាមកដល់ក្នុងពេលឆាប់ៗនេះហើយ ។ ទន្ទឹមនឹងការទម្លាក់គ្រាប់បែក ស្រាប់តែកសម្លេងកាំភ្លើងតូចធំក៏បាប់ផ្ទុះលាន់ឮគ្រប់ទិសទី ។ ពីរបីម៉ោងក្រោយមក ស្រាប់តែពួកនិរតីរត់ប្រសេចប្រសាច ខ្វះដឹកគ្នាវាដែលត្រូវរបួសតាមរទេះគោសំដៅទៅទិសខាងលិច ។

- តាខ្សៀធំឯងឃើញទេ (ឈុន-លីនិយាយមកកាន់ខ្ញុំ) ខ្ញុំនិយាយមិនដែលខុស ។ ឥឡូវនេះដល់វេនយើងម្តងហើយ ។

ព្រះអាទិត្យអស្តង្គតយូរបន្តិចទៅហើយ ស្រាប់តែឃើញយោធានិរតីពីរនាក់ ដើរចូលមកក្នុងភូមិ។ ពួកវាម្តងនេះ ហាក់ដូចជាខ្លាបាក់ចង្កូម សុភាពស្លូតបូត។ អាម្នាក់និយាយទៅកាន់អ្នកភូមិម្នាក់ឈ្មោះសុខុម៖

-ពុកៗ កូនសូមស្នើបាយមួយពេល ។

-មិនអីទេកូន (ខុមឆ្លើយ) ។

ខុមស្ទុះទៅរៀបបាយឲ្យយោធាទាំងពីរនាក់។

-នាំគ្នាហូបបាយទៅកូន (ខុមនិយាយ) ។

យោធាទាំងពីរនាក់នាំគ្នាហូបបាយ តែកាន់កាំភ្លើងនៅជាប់ជានិច្ច ។

-កូនឯងយកកាំភ្លើងទៅកប់ចោលទៅ (ខុមបន្ត) កុំកាន់វាទៀត តែពួករំដោះចូលមកដល់ភូមិ កូនឯងវិវរហើយ ។ កាលណាកូនឯងឥតមានកាំភ្លើង ពុកអាចលាក់កូនឯងនៅទីនេះបាន ។

អាពីរនាក់នោះ រាងអេះអុញៗ ព្រោះវាដូចមិនទុកចិត្តខុម ។ ក្រោយពីខុមនិយាយលួងលោមវាមក យោធាទាំងពីរក៏សុខចិត្តប្រគល់កាំភ្លើងឲ្យខុម ។ ពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រ ឈុន-លីមកដាស់ខ្ញុំ ។

-តាខ្សៀធំ តាឯងមានបបដឹកប្ដូទេ?

-ឈុន-លីឯងយកបបដឹកទៅធ្វើអី?

-យី! តាឯងដូចជាមិនដឹងអីសោះ ៗ ឈូសពីររត់ចូលភូមិហើយ នៅមិនដឹងអីទៀត ៗ

-កុំធ្វើអីបឹង ឈុន-លី (ខ្ញុំនិយាយ) ៗ

ខ្ញុំនៅតែមានធម៌មេត្តា មិនជាប់ចិត្តសម្លាប់ ខ្មែរគ្នាឯងទាល់តែសោះ ទោះជាពួកខ្មែរក្រហមសាងអំពើបាបកម្ម កាប់សម្លាប់ប្រជាជន ដល់ថ្នាក់នេះក៏ដោយ ៗ គួរកត់សំគាល់ថា នៅពេលពួកនិរតីបាក់ទ័ព អ្នកស្រុកភូមិភាគបូព៌ា បានយកពួកនិរតីទៅសម្លាប់ចោលជាច្រើន ៗ អនិច្ចា! ខ្មែរសម្លាប់ខ្មែរ! ៗ យុគខ្មៅងងឹតមួយ បានមកគ្របដណ្តប់កម្ពុជាជំមហាអភ័ព្វ ៗ ការសងសឹក ជាការកម្មៅ ៗ បើយើងនៅតែមន្តទៅទៀត យើងពិតជាសាបសូន្យយ៉ាងឆាប់រហ័សបំផុត ៗ

ពេលនោះ ខ្ញុំអររកអ្វីប្រៀបពុំបាន ព្រោះពួកយើងមានសេរីភាពឡើងវិញហើយ ៗ នៅពេលយប់ម៉ោងប្រាំបី អ្នកភូមិនាំគ្នាស្តាប់វិទ្យុ ផ្សាយសម្លេងជាភាសាខ្មែរ ផ្សាយពីសហរដ្ឋអាមេរិក (Voice of america) នៅពេលនោះហើយទើប ខ្ញុំដឹងថាកងទ័ពរំដោះ គឺជាយួនវៀតកុង ៗ ការសប្បាយរបស់ខ្ញុំ ធ្លាក់ចុះមកដល់កម្រិតសូន្យ ៗ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ពួកយើងរួចខ្លួនពីស្លាប់មួយពេលដែរ ៗ ប្រជាជនបូព៌ាដែលពួកវាបញ្ជូនទៅទិសខាងលិច បាននាំគ្នាត្រឡប់មកភូមិរៀងខ្លួនៗវិញ តែមួយភាគ ត្រូវពួកនិរតីសម្លាប់ចោល ៗ អ្នកនៅរស់ ខំដើររករទេះ និងគោក្របី របស់ខ្លួន ៗ ខ្ញុំបានប្រគល់ក្របីមួយនឹមទៅឲ្យម្ចាស់គេវិញ ៗ ដូចនេះនៅក្នុងគ្រួសារ ខ្ញុំនៅសល់ក្របីបួននឹមទៀត ដែលមិនឃើញម្ចាស់គេមកសុំទាល់តែសោះ ៗ ខ្ញុំសន្និដ្ឋានថា ម្ចាស់ក្របីទាំងនោះ ច្បាស់ជាស្លាប់បាត់អស់ទៅហើយ ៗ

ថ្ងៃ៧ មករា ១៩៧៩ ទ័ពពួកអាបិសាចខ្មែរក្រហម រលាយដូចអំបិលត្រូវទឹក ៗ ពួកឃាតករអស់នេះពូកែណាស់ខាងសម្លាប់ខ្មែរគ្នាឯង តែខ្លាចទ័ពយួនដូចឆ្កែខ្លាចខ្លា ព្រោះតែយួនមកដល់ត្រង់ណា ពួកវារត់ឥតមើលក្រោយ ៗ គួរឲ្យចុកឈាម!!

យួនកាន់កាប់របទេសខ្មែរជាស្ថាពរ ហើយ ៗ ប្រជាជនខ្មែរដែលរស់នៅក្រោម ការកាន់កាប់របស់ខ្មែរក្រហម ជិត៤ឆ្នាំ នាំគ្នាសប្បាយខ្លាំងណាស់ នៅពេលនោះ ខ្លះច្រៀង ខ្លះរាំ ៗ មួយយប់ៗ គេពូកែតែស្គររាំឡាំថូន ភ្លេចគិតពីរឿងអស់ស្រុក ៗ ចង់ទៅណាទៅណា ក៏ទៅទៅ អស់មានមេមានកើយទៀតហើយ គឺជាសេរីភាពជាប់បង្កៀរ...ៗ

អ្នកភូមិចុងសម្រាស់ ដែលមានដើមកំណើតនៅផ្សារស្នួង ក៏នាំគ្នាបាកចេញទៅនៅស្រុករបស់ខ្លួនវិញទាំងអស់ នៅសល់តែបីបួនគ្រួសារ ៗ ក្នុងចំណោមនោះ មានគ្រួសារខ្ញុំ

ដែលមិនដឹងទៅណានឹងគេ ។ នៅពេលដែលប្រជាជនខ្មែរ កំពុងតែពេញសប្បាយ ដោយភ្លេចគ្រោះថ្នាក់មួយទៀតនោះ ខ្ញុំប្រុងប្រយ័ត្នជានិច្ច ព្រោះខ្ញុំឥតមានទុកចិត្តអ្នកណាឡើយ ។ ថ្ងៃមួយខ្ញុំក៏ និយាយទៅកាន់ប្រពន្ធខ្ញុំ៖

-ម៉ែវា យើងមិនអាចនៅពេលនេះតទៅទៀតបានទេ ។ បើតាមយោបល់ខ្ញុំ គួរតែនាំគ្នាទៅនៅតាមផ្លូវជាតិ ។

ប្រពន្ធខ្ញុំក៏មិនយល់ទាស់។

ដោយសារ របពនធខ្ញុំមានឪពុកមានោខ្នា ពួកយើងក៏នាំគ្នាទៅនៅភូមិនោះ។ ខ្នាជាភូមិមួយនៅជាប់និងផ្លូវជាតិលេខ១៦ មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីផ្សារសួងឡើយ ។

នៅពេលទៅដល់ខ្នា ឪពុកមាប្រពន្ធខ្ញុំ គាត់ថាឲ្យនាំគ្នាទៅនៅក្នុងជង្រុកស្រូវខាងក្រោយភូមិទៅ ព្រោះជាជង្រុកស្រូវដែលគេទុកចោលយូរយារណាស់មកហើយ ។ ជង្រុកស្រូវនេះ សង់នៅលើដីទួលមួយ ប្រវែងប្រហែល២០ម៉ែត្រ ទទឹង៧ម៉ែត្រ ។ ដំបូលប្រក់ស្បូវ ជញ្ជាំងគ្មានទេ គឺរហររហេវ មិនខុសពីអាគារផ្សារ ។ តែជាសំណាងល្អព្រោះដីក្រាលស៊ីម៉ង់ ។ ជង្រុកស្រូវនេះ មានសភាពមាំទាំល្អណាស់ មិនរខេករខាកដូចផ្ទះខ្ញុំនៅភូមិចុងសម្រាស់ឡើយ ។ មួយថ្ងៃក្រោយមក ពួកយើងក៏នាំគ្នាទៅកាប់ធាងត្នោត យកមកធ្វើជញ្ជាំង ហើយខ័ណ្ឌជង្រុកស្រូវជា៦បន្ទប់ ។ បន្ទប់កណ្តាលសម្រាប់ដាក់ស្រូវ ។ បន្ទប់ពីរសម្រាប់ប្អូនថ្លៃស្រីខ្ញុំពីរនាក់ ដែលទើបនឹងការហើយថ្មីៗ ។

-ម៉ែវាអា៎ (ខ្ញុំនិយាយទៅកាន់ប្រពន្ធខ្ញុំ) បន្ទប់អាពីរនាក់ហ្នឹងត្រូវខ័ណ្ឌឲ្យជិតមែនទែនណា៎ កុំឲ្យវាមើលឃើញគ្នាវ៉ើយ!

-យី! តាប៉ិឯង(ប្រពន្ធខ្ញុំឆ្លើយ) តែនិយាយមកពេលណាធ្វើឲ្យក្តៅតែម្តង។ វេទនាដូចអណ្តើកចូលភ្លើងហើយ នៅតែនិយាយអាមិនបានការ គ្មានឈប់ឈរ ។

នៅមុខជង្រុកស្រូវ មានទីធ្លាមួយយ៉ាងធំ សម្រាប់បោះស្នឹងបងក្របី លើកលែងតែអាញ៉ិ ដែលខ្ញុំឥតបងវាទេ ព្រោះអាញ៉ិឥតហ៊ានទៅណាឆ្ងាយពីអាធំៗឡើយ ។

ខាងកើតជង្រុក គេឃើញមានអណ្តូងទឹកមួយ ។ ពួកយើងតែងតែនាំគ្នាប្រើប្រាស់អណ្តូងទឹកនេះ។ ម្ចាស់អណ្តូងឈ្មោះយាយហិន ។ យាយនេះអាយុប្រហែល ៦៩ឆ្នាំ មានចរិតឫកពាឆ្មើងឆ្មៃ មិននិយាយរកពួកយើងទេ ។ បើតាមអ្នកស្រុក កាលពីដើមគាត់មានដីធ្លីស្រែចំការច្រើនណាស់ ។ តាំងតែពីអាពតអូសស្រែចំការគាត់មក គាត់មានការក្តៅក្រហាយ

យ៉ាងខ្លាំង តែគាត់មិនហ៊ានតវ៉ា ព្រោះអាពតយកប្ដីគាត់ទៅរៀនសូត្រតាំងពីអីយម៉ុះ ។ ជង្រុកនិងដីនៅក្បែរៗនោះ សុទ្ធសឹងជារបស់គាត់ទាំងអស់កាលពីសង្គម ។

ជំនាន់នោះ ពួកយើងមិនខ្វះស្រូវអង្ករទេ ព្រោះយើងបានដឹកស្រូវបីរទេះពីភូមិចុងសម្រាប់យកមកគរទុក ។ គ្រួសារខ្ញុំទំនេរខ្លាំងណាស់ គិតតែពីនាំគ្នាដេកស៊ី ។ ព្រលឹមឡើងខ្ញុំដឹកក្របីទៅឃ្វាល ជាមួយអានីនិតា (កូនស្រីបង) និងប្អូនថ្លៃពីរនាក់ ។ ជួនកាលខ្ញុំដេកនៅក្រោមដើមត្នោត ជួនកាលដេកនៅក្រោមដើមឈើ ។ ថ្ងៃមួយនោះ មិនដឹងជាបៃជន្យអី ខ្ញុំទៅរើសបានសៀវភៅបារាំងមួយឈ្មោះ៖ " A l'école " ដែលសរសេរដោយបារាំងពីរនាក់ ជាអតីតអធិការសាលា បឋមសិក្សានៅឥណ្ឌូចិន ។ លោកទាំងពីរឈ្មោះ Henri Russier et Imbert Carré ។ ចំពោះខ្ញុំ រើសបានសៀវភៅនេះ ប្រៀបដូចរើសបានមាសមួយបាវ ព្រោះសៀវភៅនេះ ខ្ញុំធ្លាប់រៀននៅថ្នាក់ មជ្ឈឹមដ្ឋានទី ២ និងឧត្តមដ្ឋាន ។ លោកគ្រូតែងតែជ្រើសរើស អត្ថបទសរសេរតាមសូត្រក្នុងសៀវភៅនេះ ។

អត្ថបទមានជាអាទិ៍៖

La pagode de mon village (វត្តនៅភូមិខ្ញុំ) Le banian (ដើមពោធិ) Le marché de mon village, Le repiquage des tiges de riz etc...

មួយថ្ងៃនោះ ខ្ញុំអានអត្ថបទ មួយស្ដីអំពី ក្មេងឃ្វាលក្របី ដែលមានចំណងជើង ថា Le mamelon (ដីទួល) ។ អ្នកនិពន្ធបានសរសេរដូចតទៅ៖

<< Chaque matin, après avoir achevé une bolée de riz , Kim mène les buffles paître à l'orée du bois. Sur un tertre assez élevé, les gardeurs de buffles...>>

"រៀងរាល់ព្រឹក ក្រោយពីពេលបរិភោគបាយមួយចានហើយ គិមដឹកក្របីទៅឃ្វាលនៅជាយព្រៃ ។ នៅលើដីទួលមួយ អ្នកឃ្វាលក្របី..."

មកដល់ត្រង់ហ្នឹង ខ្ញុំសើចឃឹក នឹកឃើញរឿងពីរយ៉ាង៖

១-នឹកឃើញដល់អាឆៃ ពួកម៉ាកខ្ញុំ នៅ Cours supérieur 1953 វាមិនចេះសរសេរ élevé លោកគ្រូវាយ វាទាល់តែលេចនោមដាក់ខោ ។

២-នឹកស្រណោះខ្លួនឯង ដែលបានក្លាយខ្លួនទៅជាអ្នកឃ្វាលក្របី ។

កូនខ្ញុំនៅក្បែរនោះសួរមកខ្ញុំ៖

-ម៉េចពុកឯងសើច? ពុកឯងចេះមើលអក្សរបារាំងឬ?

-ពុកចេះមើលតិចៗទេ ។

-ពុកឯងធ្លាប់រៀនឬ?

ពុកកូនសួរដូច្នោះ ខ្ញុំនឹកអាណិតកូនស្ទើរខ្លោចចិត្ត ព្រោះថាពីថ្ងៃនេះតទៅ អ្នកដែលបន្តពូជពីខ្ញុំ ពិតជាខ្វាក់ហើយ ។ ខ្ញុំយកសៀវភៅនេះ មកដាក់លើក្បាលដំណេក ថែវាជាងកែវចរណៃទៅទៀត ព្រោះខ្លាចវារហែក ព្រោះសៀវភៅនេះចាស់ណាស់ ។ កន្លែងខ្លះអក្សររលប់ស្ទើរអស់ ។

-តាប៉ុឯងចង់ងប់ឬ?(ប្រពន្ធខ្ញុំនិយាយ) បានជាយកសៀវភៅបារាំងមកទុកអញ្ចឹង? តិចគេថាយើងចេះអក្សរប័ក្រព័ត្តិ ។ កុំអាលទុកចិត្តពេកវើយ...។

-ម៉ែឯងកុំល្ងង់ បើគេសួរយើងៗថា ទុកសៀវភៅនេះធ្វើក្រដាសជក់ថ្នាំ វាចប់ទៅហើយ ព្រោះពួកអាពតវាហែកក្រដាសសៀវភៅធ្វើតែក្រដាសជក់អញ្ចឹងឯង ។

យើងចូលមកដល់ខែចែត្រ ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ បួនឆ្នាំហើយដែលខ្មែរយើង មិនដែលបានចូលឆ្នាំ ។ នៅឆ្នាំនេះ ការចូលឆ្នាំមានសភាពអ៊ូអរ និងសប្បាយខុសប្លែក ពីចូលឆ្នាំខ្មែរកាលពីសង្គម ។ ១០ថ្ងៃមុន និងក្រោយចូលឆ្នាំ គេឮតែសម្លេងស្គរ សម្លេងច្រៀងនៅគ្រប់ភូមិសឹងតែទាល់ភ្លឺ ។ គេនាំគ្នាពួយអស់ដៃ ហើយព្រោះគ្រួសារនិមួយៗមានស្រូវអង្ករគ្រប់គ្រាន់ ដោយគេនាំគ្នាដឹកជញ្ជូនស្រូវដែលពួកអាពតយកទៅស្តុកទុកក្នុងឃ្លាំង យកមកដាក់ផ្ទះរៀងៗខ្លួន ។ ខ្មែរមួយហ៊ុកនោះបានក្លាយទៅជាសត្វរៃ របស់អ្នកកវីបារាំងម្នាក់ឈ្មោះ Jean de la Fontaine ហើយគឺគិតតែពីច្រៀងហើយនិងរាំ ។

ក្រោយចូលឆ្នាំប្រហែលកន្លះខែ ក៏ស្រាប់តែមានចោរប្លន់ ។ ចោរនេះប្លន់តាំងពីគោក្របី ខោអាវ កាំបិតផ្គាក់ កាំបិតតាំងតោ មាសពេជ្រ ស្រូវអង្ករ ប្រហុកផ្អក អំបិល ស៊ីកត្រៃ ត្រីឆ្អើ...។ល។ ពិតជាក្រុមចោរដ៏ចំឡែក មែន ។

អ្នកមានគោក្របី ច្រើន ភ័យបារម្ភណ៍ណាស់ជាពិសេសពួកខ្ញុំតែម្តង ព្រោះយើងមានគោក្របីដល់ទៅជិត១០ក្បាលឯណោះ ។ ខ្ញុំក៏ចាត់គ្នាយាមមួយយប់ម្នាក់ៗ ។ ខ្ញុំសំលៀងផ្គាក់មួយយ៉ាងមុតសម្រាប់កាប់ចោរ នៅពេលយប់ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំគាត់រវល់ឌឺដងឲ្យខ្ញុំ ៖

-តាប៉ុអើយ! អាណិតខ្ញុំទៅ! មិនដឹងជាសំលៀងកាំបិតទៅកាប់ពីណាទេ ។ រាងឌីវាឯងវាលេងតែមួយជើងមក មិនដឹងជាខ្លាតទៅដល់ណាទេ ។

-យាយប៉ុឯង! កុំអាលមើលងាយខ្ញុំ ។ កាលស័ង្ខសិលជ័យទៅយកនាងកែវសុមន្ទា ពីយក្ស យក្សច្បាំងឥតឈ្នះស័ង្ខសិលជ័យទេ ។

ខ្ញុំក៏សូត្រកំណាព្យ នៅក្នុងរឿងបុរាណ និទាន នេះឲ្យប្រពន្ធខ្ញុំស្តាប់ ៖

" យក្សធំដូចឃ្លោក គ្មានរិទ្ធ ខ្លួនក្មួយតូចពិតដូចពេជ្រពណ្ណរាយ..."

ឃ្លា នេះ ស័ន្ធសិលជ័យ ឆ្លើយតប ទៅ នាងកែវ សុមន្ធា ដែល ត្រូវ ជា ម្ដាយ មីង ហើយ ដែល ត្រូវ យកខ្ញុំបាច់យក ទៅ ធ្វើប្រពន្ធ ។

វេនខ្ញុំយាមក្របីមកដល់ហើយ ។ គឺជារាត្រីរនោច ។ នៅលើមេឃមានផ្កាយរះភ្លឺព្រោងព្រាត តែនៅលើដី យើងមើលអ្វីមិនឃើញឡើយ គឺងងឹតសូន្យតែម្ដង ។ ខ្ញុំអង្គុយយាមក្របី នៅមុខជង្រុកស្រូវ ដៃទាំងពីរ កាន់ផ្គាក់មួយយ៉ាងធំ ។ នៅក្បែរខ្ញុំគឺ អាលោ ។ អាលោកាន់តែធំហើយ ។ មែនទែន ខ្ញុំអាងឆ្កែដាងអាងកាំបិតផ្គាក់ទៅទៀត ។ យ៉ាងណាៗ ខ្ញុំឲ្យឆ្កែលោតត្របាក់ពងចោរ ។ ពាក់កណ្ដាលអធ្រាត្រ ហើយខ្ញុំមិនទាន់ងងុយដេកទៀត ។ ប្រពន្ធខ្ញុំចេញមកបត់ជើងតូច ។

-តាប៉ិ អាណិតខ្ញុំទៅ! ទៅដេកទៅ វាគ្មានចោរណាមកលួចក្របីទេ ។

-ម៉ែវាឯងចូលចិត្តតែរ៉ៅឆានខ្ញុំណាស់ ។

ប្រពន្ធខ្ញុំចូលទៅដេកមួយស្របក់ បន្តិចក្រោយមក ខ្ញុំក៏លក់ទាំងអង្គុយ ។ មិនដឹងជាអស់រយៈពេលប៉ុន្មាននាទីឬប៉ុន្មានម៉ោងទេ ស្រាប់តែខ្ញុំភ្ញាក់នឹងសម្លេងអាលោព្រូស ។ ខ្ញុំស្ទុះលឿន ដាងព្រួញ ទៅទៀត ចូល ទៅ ក្នុង ហ្វូងក្របី ដោយ បញ្ចេញ ក្បាច់គុន រហ័ស ដាង អ្នកគុននិយមនៅក្នុងរឿងចិនកាប់ដាវទៅទៀត ។ ខ្ញុំកាប់អំពិលអំពែកបួនប្រាំផ្គាក់ ដោយស្មានតែចោរ ដក់បារី ។ ភ្លើងបារីពេលយប់ មិនខុសពីអំពិលអំពែក ។ អាលោភ័យក៏លោតទៅជួយខ្ញុំដែរ ។ ក្របីផ្អើលរត់មកទង្គិចនឹងខ្ញុំ បណ្ដាលឲ្យខ្ញុំដាច់ផ្ងារទៅក្រោយគប់ភក់ក្របី ។ ប្រពន្ធខ្ញុំ ប្អូនថ្លៃខ្ញុំ ផ្អើលឆោឡោស្ទុះមកជួយលើកខ្ញុំដោយយល់ច្រឡំថាចោរធាក់ខ្ញុំកប់ភក់ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំហួសចិត្តអង្គុយតែគ្រវីក្បាល លែងមាត់-កអ្វីទាំងអស់ ។

ព្រឹកមួយនោះ នៅពេលដែលពួកយើងក្រោកពីដំណេក ស្រាប់តែរកកន្លែងចេញពីជង្រុកមិនរួច ព្រោះជុំវិញជង្រុកស្រូវ គេយកខ្សែលួសបន្លាមកព័ទ្ធជុំវិញ ។ ខ្ញុំនឹកឆ្ងល់អស្ចារ្យនរណាអីចេះ! ក៏យកលួសបន្លាមកព័ទ្ធអីចឹង? មិនព័ទ្ធពេលថ្ងៃ ទៅព័ទ្ធពេលយប់ទៅទៀត ។ ពួកយើងក៏នាំគ្នាចេញតាមកន្លែងចងក្របីទៅកាន់មាត់អណ្ដូងយាយហិនដែលនៅក្រោយផ្ទះគាត់ ។ ពួកយើងតែងតែប្រើប្រាស់អណ្ដូងនេះ ។ ជាសិសេសពេលព្រឹក ក្រោកពីដេក ប្រពន្ធខ្ញុំតែងតែនាំកូន ទៅលុបមុខនៅមាត់អណ្ដូង ស្រាប់តែឃើញអណ្ដូងព័ទ្ធទៅដោយសម្រាស់ឫស្សីទៅទៀត ។ នៅពេលនោះហើយ ទើបខ្ញុំយល់ថា នេះជាស្នាដៃយាយហិន ដែលគាត់ចង់ដេញពួកយើង ចេញពីជង្រុកស្រូវ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំឡូឡា ជេរបញ្ចោរយាយហិន កម្មសិទ្ធនៅក្រាស់ខ្លាំងណាស់ ទោះជាអាពតលត់ដំយ៉ាងដូចម្ដេច ក៏គាត់ជម្រុះមិនអស់ដែរ ។ មនុស្សអីក៏

ចិត្តអាក្រក់ម៉្លេះ គ្រាន់តែស្រុកភ័ន្តប្រែបន្តិច មិនទាន់ដឹងអីផង មិនឲ្យឯងផឹកទឹកអណ្តូងទៅហើយ ។ ខ្ញុំស្រែកឃាត់គាត់មិនឲ្យដេរយាយហិន ព្រោះគាត់ចាស់ហើយ ។ រឿងទ្រព្យសម្បត្តិមានតែអាពត អាអៀង-សារី និងបក្សពួកវាទេ ទើបជម្រុះអស់ ។ បើសិនជាយួនមិនទាន់ចូលមកលុកលុយស្រុកខ្មែរ វាមុខជាដាក់ប្រពន្ធកូនវាជាសម្បត្តិរួមទៅហើយ ។

ពួកយើងក៏សំរេចចិត្តនាំគ្នាឈប់នៅជង្រុកស្រូវយាយហិន ។ ពេលនេះ យើងត្រូវបែកគ្នាហើយ ព្រោះប្អូនថ្លៃខ្ញុំពីរនាក់តាមប្តីទៅនៅផ្សារស្អូង និងទន្លេបិទ ។ ចំណែកម្តាយក្មេកនិងប្អូនថ្លៃស្រីខ្ញុំម្នាក់ទៀត ទៅនៅផ្សារកំពង់ចាម នៅសល់តែគ្រួសារខ្ញុំដែលមិនទាន់ចង់ទៅណា ។ ឪពុកមាប្រពន្ធខ្ញុំ គាត់ក៏ឲ្យខ្ញុំសង់ផ្ទះនៅលើដីគាត់ ជាប់និងថ្នល់ជាតិ ។ ឮតែសង់ផ្ទះ ប្រពន្ធខ្ញុំមុខស្ងួញ គ្រវីក្បាលតគាត់ របៀបអស់សង្ឃឹម ។

-បើអាធិនិងអាគុយ (ប្អូនថ្លៃប្រុសខ្ញុំ) នៅទៅ ប្រហែលមានផ្លូវខ្លះ ។ ចំណែកឪវាឯង អញអស់សង្ឃឹមតែម្តង។

-ម៉ែវាកុំភ័យ ឪពុកខ្ញុំជាជាងផ្ទះ ។ បើឪជាង កូនក៏ជាងដែរ ។

ខ្ញុំគ្រាន់តែនិយាយកំឡាប្រពន្ធខ្ញុំទេ តែក្នុងចិត្តកើតទុក្ខមិនស្ទើរ ព្រោះខ្ញុំមានធ្លាប់ដែលរៀនសង់ផ្ទះពីកាលណា? ។

ថ្ងៃសង់ផ្ទះមកដល់ហើយ...។ កូនប្រពន្ធខ្ញុំ នាំគ្នាទៅដញ្ជូនជាងត្នោត ពីជង្រុកយាយហិន ។ ខ្ញុំជីករណ្តៅដាំសរសរប៉ុនៗកដើង ។ ក្រោយពីប្រក់ដំបូលហើយ ខ្ញុំក៏យកជាងត្នោតមកបង ធ្វើជញ្ជាំង ។ បង្អួចគ្មានទេ ព្រោះខ្យល់ចេញចូលតាមជញ្ជាំង ឃើញថាគ្រប់គ្រាន់ជាងចូលតាមបង្អួចទៅទៀត ។ ទ្វារមានពីរ គឺទ្វារមុខនិងទ្វារក្រោយ ។ ទ្វារមុខ ខ្ញុំបងជាងត្នោតបីបួនបន្ទះ បាំងគ្រាន់តែមិនឲ្យឆ្កែដើរចូលបាន ។ ចំណែកទ្វារខាងក្រោយ ចំហរធ្លុង។ បើចោរចង់ចូលៗតាមទ្វារក្រោយ ទៅចុះ ។ គ្រែមួយ ធ្វើអំពីឫស្សី នៅខាងស្តាំដៃបើសិនជាគេដើរចូលតាមទ្វារមុខ ។ គ្រែនេះ ធ្វើឡើងសំរាប់មនុស្សដេកប្រាំនាក់ គឺប្តីប្រពន្ធ និងកូនបីនាក់ ។ ខ្ញុំចេះតែហាមប្រាមកូនខ្ញុំ ទាំងបី ថាកុំឲ្យវាមកលេងលើគ្រែដេក ព្រោះខ្លាចកូនតន្ត្រំវាមុខជាបាក់ យើងមុខជាដេកនៅលើដីហើយ ។ ជាសំណាងល្អ ព្រោះនៅមុខផ្ទះមានដើមស្វាយមួយដើមដែលមានម្លប់សាខា ។ កូនខ្ញុំ ពេលថ្ងៃនៅលេងតែក្រោមដើមស្វាយ មិនសូវចូលក្នុងផ្ទះទេ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យខ្ញុំធូរទ្រូងច្រើន ។ ខ្ញុំមានមេមាន់ពីរ តែគ្នាមិនដែលមានទ្រុងនៅដូចមាន់គេឯទៀតៗទេ ។ យប់ៗវានាំគ្នាទៅដេកនៅលើបង្គងឫស្សីលើក្បាល

ដំណេកខ្ញុំ ។ គួរឲ្យអាសូរ សូម្បីតែមាន់ក៏វេទនាដែរ ជាមួយខ្ញុំ ។ ចំណែកអាលោដេកក្រោមជ្រៃ ។

ក្រោយពីសង់ផ្ទះរួចស្រួលបួលហើយ ខ្ញុំហៅប្រពន្ធខ្ញុំឲ្យមកជួយពិនិត្យផ្ទះ ។

-ម៉េចទៅម៉ែវ៉ា ផទះសំណាក់ទ្វារនាគយើង?

-ខ្ញុំភ័យ(ប្រពន្ធខ្ញុំឆ្លើយ) តែខ្យល់បក់ខ្លាំង មក ច្បាស់ជាយើងបាននាំកូនបៅទៅដេកក្រោមផ្ទះទ្រាហ៊ុយ(ឈ្មោះឪពុកមាប្រពន្ធខ្ញុំ)ទេមើលទៅ ។

-ម៉ែវ៉ា កុំមើលស្រាលខ្ញុំពេក ។ សូម្បីតែព្រះពិស្ណុការក៏សង់ផ្ទះមិនបានល្អនិងមាំដូចខ្ញុំដែរ ។

ថ្ងៃមួយនោះ ដោយអស់ប្រហុកផ្អក ខ្ញុំក៏ដាច់ចិត្តបររទេះទៅស្រុកកំណើតរបស់ខ្ញុំនៅកោះសំរោង ព្រោះខ្ញុំបេះតែបង់លាក់ខ្លួនពួនអាត្មាតទៅទៀត ។

ខ្ញុំបររទេះបីយប់បីថ្ងៃ ទើបទៅដល់ភូមិកំណើត ។ ជាង១០ឆ្នាំហើយដែលខ្ញុំមិនដែលបានទៅកោះសំរោង។ ខ្ញុំបររទេះត្រឹកៗចូលភូមិ តែភូមិកំណើតខ្ញុំនៅពេលនេះ ខុសពីមុនឆ្ងាយណាស់ គឺស្ងាត់ជ្រងំ ដើមឈើធំៗ ដូចជាក្រូច ខ្នុរ គរ ស្វាយ ដុះបាំងផ្ទះជិត ។ កាលស្រុកមិនទាន់ធ្លាក់ទៅក្នុងការគ្រប់គ្រងខ្មែរក្រហម ភូមិខ្ញុំមានសភាពអ៊ូអរណាស់ ។ ខ្ញុំបររទេះចុះឡើង ៗរកផ្ទះកំណើត តែរកមិនឃើញសោះ ។ បន្តិចក្រោយមក ខ្ញុំឃើញស្ត្រីចំណាស់ម្នាក់ទូលល្អីដើរចេញពីចំការបេក ខ្ញុំក៏ស្រែកសួរទៅគាត់ ។

-អ៊ីៗ ផ្ទះបែសាបនៅត្រង់ណា?

ភ្លាមនោះ ស្ត្រីចំណាស់ដាក់ល្អីទៅលើដីភ្លាមរួចហើយក៏ស្រែកដូចជាអរខ្លាំងណាស់។

-អាខែបុ? ...គឺបែ អូន! បែមើលអូនមិនស្គាល់ទេ តែស្គាល់សម្លេងអូនច្បាស់ណាស់។

ខ្ញុំលោតពីរទេះក្របី ទៅឱបបងស្រីទាំងទឹកភ្នែករលីងរលោង ។ បងស្រីខ្ញុំស្រែកយំដូចកូនក្មេង ។

-បែស្មានតែអូនឯងស្លាប់ផុតពូជទៅហើយ។ បងប្អូនយើងស្លាប់ច្រើនណាស់អូនអើយ!

បងស្រីខ្ញុំ ជំនាន់នោះអាយុ:៦០ឆ្នាំទេ តែចាស់ទ្រុឌទ្រោម មើលលែងស្គាល់ ។ ចំណែកខ្ញុំក៏គ្មាននរណាមើលស្គាល់ដែរ ព្រោះខ្ញុំស្គម ស្បែកជ្រីវជ្រួញ ខោអាវរយ៉ីរយ៉ៃជាងពួកស្មូមយាចកកាលពីសង្គមទៅទៀត ។

ខ្ញុំបររទេះក្របីចូលទៅក្រោមផ្ទះកំណើត ខ្ញុំដែលមានអាយុ:ជាងកន្លះសតវត្សរ៍មកហើយ ។ គឺជាផ្ទះក្បឿងមួយយ៉ាងធំហើយមាំណាស់ សរសរធ្វើអំពីថ្មក រនាបធ្វើអំពីសុក្រំ

ដញ្ចាំងធ្វើអំពីបេង ។ ផ្ទះនេះជាស្នាដៃឪពុកខ្ញុំ ដែលកាលលោកនៅរស់ លោកបានសង់ផ្ទះនេះដោយខ្លួនឯង ។ ឪពុកខ្ញុំពិតជាជាងឈើដ៏ចំណានមែន តែខ្ញុំមិនកាត់ទៅឪពុកសោះ ។

នៅពេលឡើងទៅលើផ្ទះកំណើត ទឹកភ្នែកខ្ញុំបាប់ហូរមកម្តងទៀត ។ អនុស្សាវរីយ៍ទាំងប៉ុន្មាន បានលេចធ្លោមកក្នុងខួរក្បាលខ្ញុំ ។ ខ្ញុំនឹកឃើញឪពុកម្តាយខ្ញុំនិងបងប្រុស-ស្រីខ្ញុំ ។ ឪពុកខ្ញុំធ្វើមរណកាលចោលខ្ញុំនៅឆ្នាំ១៩៨៤ ម្តាយខ្ញុំ១៩៦៤ ។

ដំណឹងខ្ញុំមកដល់ភូមិកំណើត លេចឮពេញភូមិ បងប្អូន មាមីង កូនក្មួយ រត់មកចោមរោមខ្ញុំពេញលើផ្ទះ ។ ការដែលគួរឲ្យក្តុកក្តួលក្នុងចិត្តនោះគឺកាយវិការរបស់មាជីដូនមួយខ្ញុំម្នាក់ឈ្មោះហ៊ិន ។ គាត់ជាមនុស្សគ តែគមានប្រាជ្ញាវ័យឆ្លាតណាស់ ។ នៅពេលដែលគាត់ឃើញខ្ញុំ គាត់ស្រែកយំអឺៗរបៀបមនុស្សគ ហើយធ្វើកាយវិការ យកដៃស្តាំមកអារកគាត់ មានន័យថាពួកខ្មែរក្រហមសម្លាប់បងប្អូនខ្ញុំស្ទើរអស់មួយភូមិ ។ បងស្រីខ្ញុំ ដែលរស់ពីរនាក់ (ខ្ញុំមានបងប្អូន១១នាក់ ខ្ញុំជាប្អូនពៅ) បានរៀបរាប់ប្រាប់ខ្ញុំទាំងទឹកភ្នែក នូវការកាប់សម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហមទៅលើបងប្រុសទាំងពីរនាក់និងកូនក្មួយខ្ញុំជាច្រើនទៀត ។ ពួកអាបិសាចចាប់ចងដៃពួកទាំងនេះដាក់ក្នុងទូក វាយក្បាលនិងត្បូងចប ច្រានទម្លាក់ទៅក្នុងទន្លេ ។

មួយថ្ងៃក្រោយមកក្មួយៗនាំគ្នាទៅរកត្រីមកធ្វើផ្អកប្រហុកត្រីងៀតត្រីឆ្អើ... រៀបចំដាក់រទេះឲ្យខ្ញុំ ។ ចំណែកបងស្រីខ្ញុំ គាត់បេះបន្លែគ្រប់មុខ(ត្រសក់ ល្ពៅ ប៉េងប៉ោះ...ៗលៗ) ដាក់ក្នុងការុងនិងបាវ សំរាប់ខ្ញុំត្រឡប់ទៅខ្នារិញ ។

កោះសំរោង មុនសម័យខ្មែរក្រហម ជាស្រុកមួយសម្បូរណ៍ទៅដោយត្រីសាច់បន្លែនិងផ្លែឈើគ្រប់មុខ ...ៗ ជីវភាពអ្នកស្រុក មិនរហេមរហាម ដូចជំនាន់ពួកអាប្រមាត់ប្រមង់ខ្មែរក្រហមនោះទេ ។

នៅពេលទៅដល់ខ្នារិញ កូនខ្ញុំសប្បាយចិត្តព្រោះឃើញខ្ទះ ចេកក្រូចពេញរទេះ ។

-ពុកអើយ!(កូនស្រីខ្ញុំអាបង) ចោរប្លន់ផ្ទះយើង កាលពុកឯងទៅកោះបានមួយយប់ៗ

-ប្លន់យ៉ាងម៉េចម៉ែវា?(ខ្ញុំសួរទៅប្រពន្ធ)

-វាឥតធ្វើអីទេ(ប្រពន្ធខ្ញុំតប) ។ វាចូលមកក្នុងផ្ទះ ហើយធាក់ទ្វារមួយជើងប៉ុងទៅក្រោយ ។ អាចោរស្រែកថា " ម៉ែអាណាធ្វើផ្ទះអញ្ចឹង! ផ្ទះមិនបានខ្ទមបាំបាបផង" ។ ខ្ញុំសំពះវាប្រាប់ថា " កុំធ្វើបាបខ្ញុំ ខ្ញុំឥតមានអីទេ ព្រោះខ្ញុំជាអ្នកជន្លៀសមកពីជំរៀរ" ។ ឮតែជំរៀរអាចោរវាថា អញ្ចឹងដេកទៅ វាទៅវិញហើយ ។ មានន័យថាពួកចោរទាំងនេះពិតជាអ្នកជំរៀរ ។

ខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៩...

ខ្ញុំក៏ដាច់ចិត្តនាំកូនប្រពន្ធមកនៅកំពង់ចាម ព្រោះឮថាឥឡូវនេះ គេបើកផ្សារ លក់ដូរដូចពីមុនហើយ ។

ប្រពន្ធខ្ញុំរៀបចំបន្តិចបន្តួចដាក់រទេះ ។ យើងនាំគ្នាចេញដំណើរពីព្រលឹមស្រាងៗ ។

លាហើយ! លាហើយ! ផ្ទះសំណាក់ទ្វារនាគ ជង្រុកស្រូវយាយហិន ។ អាលោជិះរទេះ ចំណែកអាញិដើរក្រោយរទេះ ។

ពីរ-បីថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំក៏បានមកដល់ទន្លេបិទ ។ ខ្ញុំបររទេះចុះទៅមាត់ប្រាំង ។ ថ្ងៃជ្រេបន្តិចទៅហើយ ។ ខ្ញុំទៅនិយាយនឹងម្ចាស់ទូកដ៏ធំ ម្នាក់ឲ្យចម្លងរទេះនិងក្របីទៅកំពង់ចាម ។ ម្ចាស់ទូកឆ្លើយថា "ថ្ងៃនេះខ្ញុំដាច់ម៉ូយម្នាក់ទៅហើយ" ។ ថ្ងៃស្អែកទើបគាត់អាចចម្លងខ្ញុំ តែគាត់ទារអង្ករមួយតៅ ។ ដោយខ្ញុំពុំសូវសម្បូរណ៍អង្ករ ខ្ញុំសុំឲ្យថ្នាំជក់ទៅគាត់វិញ ព្រោះកាលខ្ញុំទៅកោះ បងស្រីខ្ញុំគាត់ដាក់ថ្នាំឲ្យខ្ញុំកន្លះបាវ ទុកគ្រាន់នឹងដូរដោះ ។ ម្ចាស់ទូកក៏យល់ព្រម ។

ដោយមេឃមានពពកខ្មៅ ខ្ញុំក៏ឲ្យប្រពន្ធខ្ញុំនិងកូនទាំងពីរនាក់ឆ្លងទៅមុន ។ ចំណែកខ្ញុំនិងកូនស្រីអាបង ត្រូវនៅដេកមាត់ប្រាំងទន្លេបិទ ។

ផ្សារទន្លេបិទត្រូវបាក់បែកខូចខាតជាច្រើននៅពេលសង្គ្រាម ។ អាគារទាំងឡាយរលំរាបនឹងដី ។ ពួកបូជួយ(យួនយៀកកុង) ជាច្រើនរយនាក់ ខ្លះនៅមាត់ប្រាំង ខ្លះនៅលើប្រាំង រង់ចាំ "សាឡាង" ឆ្លងទៅកំពង់ចាម ។ កាលពីឆ្នាំ៦០ ស្ដេចសីហនុ លាក់ពួកយៀកកុងពាសពេញស្រុកខ្មែរ ។ ឥឡូវនេះពួកវាបានមករាតត្បាតនៅគ្រប់ទិសទី ។ វាសមមុខសីហនុនិងពួកអាខ្មែរក្រហមហើយ ព្រោះជល់សម្លាប់ខ្មែរអស់រាប់លានទៅ វាសល់ដីទំនេរច្រើនឥតមានមនុស្សនៅ ត្រូវតែឲ្យយួននៅទៅ ។ ឱ!ស្រុកខ្ញុំអើយ! ម្ដេចក៏អភ័ព្វម្ល៉េះ!!

ក្រោយពីបាយល្ងាចរួច ខ្ញុំនាំកូនមើលព្រះអាទិត្យអស្ដង្គត ។ ខ្យល់មក់មកតិចៗ នាំរលកតិចៗ នរនៀលមកប៉ះប្រាំង ។ នៅឯត្រើយម្ខាងគឺ ក្រុងកំពង់ចាមដែលខ្ញុំធ្លាប់រស់នៅអស់រយៈជាច្រើនឆ្នាំ កាលខ្ញុំនៅពីក្មេង ។

ក្រោយពីព្រះអាទិត្យអស្ដង្គតទៅ ភាពងងឹតបានមកគ្របដណ្ដប់ មាត់ប្រាំងទន្លេបិទរកមើលអ្វីមិនឃើញឡើយ ។ ខ្ញុំរៀបចំក្រាលថ្លល់ដេក ក្រោមរទេះជាមួយកូន និងអាលោ ។ នៅពាក់កណ្ដាលអធ្រាត្រ ស្រាប់តែខ្យល់បក់មកយ៉ាងខ្លាំង ។ បន្ទាប់មកទៀត គ្រាប់ភ្លៀងដ៏ធំ

ក៏ចាប់ធ្លាក់មកលើរទេះ ។ ភ្លៀងដូចគេចាក់ទឹក ។ ខ្ញុំខំយកកន្ទេលក្រមាក្រាលលើរទេះ ដើម្បីកុំឲ្យទឹកភ្លៀងធ្លាក់លើកូនខ្ញុំខ្លាំងពេក ។ កូនខ្ញុំរងាញ័រតតះ ។ ខ្ញុំខំឱបកូន មិនខុសពីសត្វស្វាដែលមានកូននៅក្រោមពោះ ។ ចំណែកកូនខ្ញុំ វាខំឱបអាលោ ។ មនុស្សពីរនាក់ និងសត្វឆ្កែមួយ ឱបគ្នាយ៉ាងស្អិតដើម្បីទប់ទល់នឹងធាតុត្រជាក់ ។

ស្អែកឡើងយើងក៏បានឆ្លងទៅដល់ត្រើយម្ខាង ។ ខ្ញុំក៏នាំប្រពន្ធ កូនទៅនៅភូមិគ្រឹះមួយយ៉ាងធំនៅមុខវត្តអង្គរ ។ ក្រៅពីគ្រួសារជាច្រើនទៀតដែលបាននាំគ្នាមកនៅ ភូមិគ្រឹះនេះដែរ ។ ផ្ទះដ៏ធំនេះ មានសភាពមិនខុសពីផ្ទះសំណាក់ឡើយ ។ ខ្ញុំនៅបន្ទប់ជាន់ទីបី ។ ខាងក្រោយផ្ទះ គឺវាលស្រែនិងព្រៃល្បាស់ ។ ខាងមុខផ្ទះគឺថ្នល់ជាតិកំពង់ចាម-ភ្នំពេញ ។ មកដល់មិនទាន់បានសម្រាកស្រួលបួលផង កូនខ្ញុំចាប់គ្រុនក្តៅ ព្រោះវាត្រូវទឹកភ្លៀង ខ្លាំងពេកកាលនៅទន្លេបិទ ។ មួយថ្ងៃមកទៀតប្រពន្ធខ្ញុំក៏ឈឺដែរ ។ ម៉ែនិងកូនដេកទល់មុខគ្នា ។ ពេលយប់ប្រពន្ធខ្ញុំស្រែកមិនស្ងាត់ ព្រោះខ្មោចវាចេះតែលងគាត់ ។ ខ្មោចនេះហ៊ានតែគ្រួសារខ្ញុំ ចំណែកអ្នកឯទៀតវាមិនហ៊ានលងសោះ ។ ចង្រៃវាយក់មែន! ទើបនឹងបានផ្ទះថ្មនៅស្រាប់តែឈឺហើយខ្មោចលងទៅទៀត ។ ក្រោយមកទើបខ្ញុំដឹងថាផ្ទះហ្នឹងជាផ្ទះខ្មោចលង (Maison hantée) ។ នៅយូរៗទៅស្បៀងក៏អស់ រកស៊ីក៏មិនដឹងរកស៊ីអី ព្រោះខ្ញុំវាមិនធ្លាប់ធ្វើជំនួញ ។

តាមពត៌មានពីអ្នកមកពីភ្នំពេញ ឮថាអ្នកចូលទៅភ្នំពេញ ច្រើនតែមានសំណាង ព្រោះគេដើរតាស់កំណាប់មាសពេជ្រ បានច្រើនណាស់... ហើយរកស៊ីក៏ធូរទៀតផងមិនពិបាកដូចនៅខេត្តទេ ។

ខ្ញុំក៏ដាច់ចិត្តនាំកូនប្រពន្ធទៅភ្នំពេញ ។ ម្តងនេះមួយបានទឹកមួយបានគោក ហើយខ្ញុំព្រោះត្រូវលក់រទេះក្របីនិងអាញ៉ិ ។ បើរកកំណាប់ឃើញ មិនជាអីទេ តែបើរកមិនឃើញ ...ច្បាស់ជាក្លាយទៅជាស្មូមយាចកនៅភ្នំពេញទាំងកូនទាំងទាំងប្រពន្ធហើយ ។

ខ្ញុំលក់រទេះ ក្របី អាញ៉ិ បានមាសប្រាំជី ។ អានីនីតា កូនខ្ញុំវាយំឡាំប៉ានៅពេលម្ចាស់ថ្មីដឹកអាញ៉ិចេញពីផ្ទះ ។ មួយថ្ងៃក្រោយមក អាញ៉ិរត់មកផ្ទះវិញ វាស្រែកយំញ៉ិៗរកកូនស្រីខ្ញុំ ។ អានីនីតាស្ទុះទៅឱបក្របី ។ កូនខ្ញុំយំខ្លាំងណាស់ ព្រោះវាមិនចង់ឲ្យអាញ៉ិទៅម្ចាស់គេវិញ ។

...ដើមខែឧសភា ១៩៧៩ ខ្ញុំនាំប្រពន្ធ-កូន ព្រមទាំងអាលោ ជិះទូកតាមទន្លេមេគង្គសំដៅទៅភ្នំពេញ ។៚

កកន៖ រឿងរ៉ាងទាំងប៉ុន្មានដែលខ្ញុំសរសេរមកហើយនេះ មានភាពពិត៩៩% ។